

Молодий Кіровоградський Комуніст

Орган Кіровоградського обкому ЛКСМУ

Виходить з 8 грудня
1939 року

№ 13 (4092).

СУБОТА

31

БЕРЕЗНЯ
1990 р.

Ціна 8 коп.

В. БАЙРАКИ

Без всякого примусу, цітко, розділено і чесно
Звернулася вона до громади й проїжджій преси:
«В ім'я майбутнього вернать свої діла
Село — для міста, місто — для села!».

Фотожарт В. ГРИБА і С. ПЕТРЕНКА.

Хоч вірте, хоч ні, але є у Байраках Великих
Корова Рябуха, не схожа на інших корів.
Для жителів міста, до праці сільської незвичних,
З нагоди весни й щогорічного Першого квітня
Вона спромоглася промовити кілька слів.

Наступний приліт незабаром

Не помилимося, коли скажемо, що
звістка про НЛО над Кіровоградом
схвилювала всіх, без винятку, жителів
міста і прилеглих територій. Зустріч
із незаним завжди хвилює. Поповзли
чутки навіть про майбутнє вторгнення
інопланетян, про якусь заплановану
лими акцію.

Щоб отримати достовірну інформа-
цію, як кажуть, «з перших рук», наш
спеціальний кореспондент звернувся
до компетентних органів. Пояснення
подіям, які сталися в зоні м. Кірово-
града, дав завідувачий сектором уфо-
логії Інституту космічних досліджень
АН СРСР А. Я. ІЗОТОВ.

— Прилади наших орбітальних апа-
ратів зафіксували аномальні явища у
вашому місті. По-перше — підвищену
концентрацію деяких речовин у повіт-
рянному басейні обласного центру. Їх-
ня питома вага дає підстави вважати
наші припущення вірними. По-друге,
на час появи НЛО частота перемінно-
го струму в електромережі міста за-
знала фазового зсуву на ПЗ. Свід-
чення очевидців і денкі інші побічні
фактори дозволяють стверджувати,
що селище Соколівка знаходиться на
осі так званого «пермського меридіа-
ну», який перетинає гіпотенузи перм-
ського і бермудського трикутників.

Циклічність аномальних проявів на
осі має періодичне значення і за остан-
німи даними досить вірогідно прогно-
зується. У планах нашого сектору ор-
ганізація госпрозрахункової лаборато-
рії по прогнозуванню появи НЛО над
населеними пунктами і народногоспо-
дарськими об'єктами, передбаченню
їх впливу на зовнішнє середовище.

На закінчення т. Ізотов запевнив,
що таблиці «НЛО-прогноз» будуть
вмішуватися в періодичних виданнях.
Отже, слідкуйте за сторінками «МК»!
Вас чекають нові сюрпризи із області
цікавого.

СЕКЦІЯ 3 АЯ «МК».

ВІТАЄМО!

Серед депутатів Кіровоградської обласної Ради народних депутатів молоді не так і багато. Але давайте відкинемо кількісний показник і назвемо тих, кому довірили виборці. Це:

Сергій МОРМА — майстер Добровеличківського цукро-заводу, проживає в селі Липняжці Добровеличківського району;

Віктор ПРИСЯЖНИК — головний бухгалтер радгоспу імені Богдана Хмельницького Ульяновського району, проживає в селі Данилова Балка цього ж району;

Віктор СТЕПАНЕНКО — машиніст електровоза Знам'янського локомотивного депо, проживає в місті Знам'янці.

Микола ЦУКАНОВ — директор центру НТМ «Ефект», проживає в Кіровограді.

Усі депутати — члени КПРС. Всі вони — енергійні, вольові люди. Думаємо, ми про них ще не раз писатимемо, і за їхню депутатську роботу також.

ДО КОМСОМОЛЬЦІВ І МОЛОДІ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ДО ЧЛЕНІВ ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА ДО ВСІХ, ХТО НЕ БАЙДУЖИЙ ДО ЧУЖОГО ГОРЯ

З кожним може статися лихо. Лише допомагаючи один одному, ми можемо розраховувати, що й нас самих колись не кинуть у біду... Найчастіше підтримки потребують літні самотні люди, яких у нашій області сьогодні більше семи тисяч. З них майже половина потребує постійної уваги й допомоги, в тому числі солдатські вдови, інваліди, ветерани війни та праці.

Конкретну медико-соціальну допомогу надають таким людям служби милосердя обкому Товариства Червоного Хреста, домашнього обслуговування (діє при соцзабезах), а також обласне відділення Фонду милосердя і здоров'я. Та всіх охопити увагою й допомогою їм не вдається. Тому ми звертаємось до тих, хто не може залишитися осторонь милосердя справи.

Друзі! Якщо поруч з вами, на вашій вулиці або у вашому будинку живе одинока збута людина похилого віку, не будьте байдужими до її проблем. Звер-

ніть увагу: поруч з вами люди, яким необхідні ваші співчуття й допомога. Особливо тепер, навесні, коли треба прибирати в кімнатах, попоратися на присадібній ділянці, принести з магазину продукти...

Закликаємо Вас взяти участь в **ОПЕРАЦІЇ «ДОБРОТА»**, що проводиться нині в нашій області, простягнути руку милосердя й допомогти всім одиноким співвітчизникам. Пам'ятайте: престарілі чекають на вашу увагу, співчуття, милосердя.

Юнаки й дівчата! На нашому ставленні до престарілих нині вчитимуться поважати старість майбутні покоління нашого народу. Пам'ятайте, що зерна доброти, людяності, посіяні сьогодні, повинні дати дружні, прекрасні сходи, і це залежить нині від ваших дій і справ.

**Президія обкому Товариства Червоного Хреста.
Бюро Кіровоградського обкому ЛКСМ України.**

КУЗНЯ КАДРІВ

Значною популярністю на Кіровоградщині користується навчально-курсовий комбінат обласного управління житлово-комунального господарства.

Цей заклад готує водіїв тролейбусів 3-го класу, слюсарів газового господарства, операторів газових котелень, відповідальних за торів газових господарств на підприємствах, стан газового господарства на підприємствах, електромеханіків ліфтового господарства, водіїв автомобілів, які перевозять скрапелений газ, стропальників... Та й навчально-матеріальна база сприяє підготовці висококваліфікованих робітничих кадрів. До послуг кваліфікованих робітничих кадрів, технічних кадрів, лаборантів, майстерів. Робочі місця обладнані сучасними дистанційними управліннями, технічними засобами навчання. Класи оснащені апаратами програмованого контролю знань учнів.

У кожному кабінеті — сучасні технічні засоби навчання: кінопроектори, діапроектори, програвачі, стени, діючі вузли обладнання електрифікованих схем. Тільки останнім часом оновлено, електрифіковано і виготовлено 10 стендів, запрограмовано два техкабінети і тренажерно-екзаменаційна приставка.

Не можна не сказати й про чудову бібліотеку закладу, де для різних виробничих профіль і технічних служб нараховується близько 10 тисяч примірників. А бібліотекар Наталія Туркова справжня улюблениця учнів.

Ряд працівників закладу нагороджені «Юдарник 12-ї п'ятирічки». Це ветерани праці В. І. Павленко, О. Я. Дробот, М. С. Сергєєв, а також Л. О. Литвинов, Н. В. Голєнко, О. О. Смирнова, Л. І. Кулева, Н. І. Туркова, Г. М. Бузина, І. І. Чубарева, Н. Ф. Серго і Р. А. Сергєєва.

Партійна, профспілкова і комсомольська організації постійно тримають у полі зору творчі форми і методи підготовки й перепідготовки кадрів. Значна заслуга в цьому керівники закладу, вмілого організатора колективу Леоніда Калиновича Шаповалова.

За 28 років існування навчальним закладом тут підготовлено 100500 спеціалістів. План підготовки і підвищення кваліфікації кадрів постійно перевищується.

Не можна не згадати й базові господарства, які надають шефську допомогу комбінату.

Добрим прикладом тут служать Кіровоградське тролейбусне управління, виробниче об'єднання «Кіровоградтеплокомуненерго» і ряд інших, — розповідає заступник директора з навчальної частини Н. В. Голєнко. — Прикро, що не надають належної допомоги на місцях, по-справжньому не дбають про підготовку кадрів районні комунальні підприємства Ульяновки, Устинівки та деяких інших райцентрів.

Поряд з успіхами і досягненнями є ряд окремих проблем. Наприклад, не вистачає навчальних і виробничих майданчиків, — бідається в розмові директор закладу Л. К. Шаповалов.

Заслуженим авторитетом користуються вихідці зі стін навчального закладу, нині чудові спеціалісти на виробництві. Серед них водіїв тролейбуса Кіровоградського тролейбусного управління, член ВЛКСМ Юрій Базилчук, оператор газифікованої котельні виробничого об'єднання «Будіндустрія» Олександр Стеценко, слюсар по ремонту і експлуатації газового обладнання міжрайгазу м. Світловодська виробничого об'єднання «Кіровоградгаз» Юрій Груш-на та ін.

Р. ДАЙДАКУЛОВ,
громадський кореспондент,
м. Кіровоград.

ПОКИ ЩО ПОСЛУХАЄМО ПРО ФРЕЙДА...

— Одного разу я включив приймач і на коротких хвилях упіймав музику, яка зачарувала. Це була єврейська народна мелодія. Я б її з радістю записав, та не знав, де взяти. А от тепер маю надію, що почую її тут...

Певно, оптимізм голови обласного Товариства української мови Г. Д. Ключека розділяла більшість кіровоградців, котрі на минулому тижні прийшли на установчі збори Асоціації єврейської культури.

Представники ініціативної групи по створенню асоціації художники М. Б. Голіпольський розказав про плани майбутньої організації. Це має бути робота по відродженню національної гідності євреїв, меморіальна діяльність, художня самодіяльність, запрошення єврейських мистецьких колективів. Було підкреслено, що асоціація не займатиметься агітацією за виїзд людей в Ізраїль і розповсюдженням тільки деідеологізовану, вільну від пропаганди інформацію.

Прийняття зборами статуту асоціації передбачає також пропаганда інтернаціоналізму, лекції, робота по виявленню

місць масового знищення фашистами євреїв і встановлення там пам'ятних знаків, організація музейних експозицій з предметів культури й побуту євреїв, випуск бюлетеня, зв'язок з громадськими організаціями інших міст і країн.

Найближчі намітки — у квітні провести цикл лекцій про євреїв — видатних людей (Фрейда, Мендельсона, Ейнштейна, Іоффе).

АЕК звернулася до обласного відділення фонду культури, обласної організації Спілки письменників СРСР та Українського республіканського товариства єврейської культури за проханням стати засновниками асоціації.

Вітали створення асоціації і обіцяли їй підтримку В. Д. Мішура (обком партії), А. А. Давиденко (відділення Фонду культури), В. М. Суворов (міськвиконком).

Збори затвердили правління з 9 чоловік (голова — М. Б. Голіпольський). Присутні мали до правління чимало запитань: «Чи робитимемо ми щось своєю мовою?», «Чому б не передати АЕК но-

лишню синагогу, де тепер клуб Калініна?», «Можливо, просити міськвиконком виділити місце для єврейського кладовища?», «Де взяти мацу до свята пасхи?».

М. Б. Голіпольський відповів, що набрано групу бажаючих вивчати мову ідиш, але немає викладача. Поховання за національним ритуалом здійснює єврейська релігійна громада, якої в Кіровограді немає. Питання про Будинок культури імені Калініна треба вирішувати з «Гідросилою», який він належить. До того ж споруда в аварійному стані. «Гідросилі» ніхто приміщення не віддавав, а гроші на ремонт ми могли б зібрати!» — долинуло із залу.

Словом, як юридична особа АЕК ще не утвердилася, а проблеми для розв'язання їй уже запропонували. Поки що АЕК збиратиметься щоп'ятниці о 18 годині в Будинку політосвіти. В асоціації вже є перші рядові члени — записалися одразу ж після зборів. До речі, членами цієї організації можуть бути люди будь-якої національності віком від 16 років.

Н. ГРИГОР'ЄВА.

КАРНИЙ РОЗШУК ПРОСИТЬ ДОПОМОГИ

Кіровоградці! Звертаємось до вас удруге. Ми повідомляли вас про лист Прозоровської Лідії Михайлівни, яку спіткало велике горе: зник син. Прозоровський Микола Анатолійович працював у місті Білоярську Тюменської області. Одного разу пішов на роботу і не повернувся. Слідчі

органи Білоярського РВВС встановити істину не можуть. Уважно подивіться на фото. Можливо, хтось із вас має якісь відомості про долю юнака. Нагадуємо телефонні чергові частини УВС обласного міськвиконкому: 97-3-02, 97-7-02. Або ж просто: 02 — найближчий відділ міліції.

Тільки «підготовчий клас» прогресу?

Подібна зустріч за «круглим столом» мала відбутися 20 березня в СШ №11 м. Кіровограда, де у ній взяли б участь також старшокласники і вчителі. Однак в останній момент керівництво школи відмовилося від наміру публічно обговорити за участю новообраних депутатів і просто зацікавлених осіб «уроки» минулих виборів. Тому зустріч відбулася у багатому вузькому колі в редакції «МК». На ній було запропоновано для обговорення такі питання, як враження і підсумки виборів, шляхи демократизації, гласності, оновлення й оздоровлення громадського і суспільного життя на терені нашої області, перспективи і взаємодія оновлених Рад із комсомолом та іншими молодіжними організаціями й об'єднаннями тощо.

У «круглому столі» взяли участь кандидат економічних наук, доцент кафедри політекономії Кіровоградського педінституту, депутат обласної Ради, член Ради недавно створеного партійно-політичного клубу В. М. РЕПАЛО, старший науковий співробітник Кіровоградського інституту сільськогосподарського машинобудування, депутат міської Ради народних депутатів В. І. РУБАН, завідувач відділом ідеології і культури обкому ЛКСМ України А. Г. СТОЯН, член ради клубу виборців «Оновлення», депутат міської Ради О. А. ВЛАСОВ, редактор «Молодого комунара» (донедавна очолював міський клуб «Виборець») В. О. ІВАЩУК.

Розмова, що відбулася, проходила доволі бурхливо й цікаво. Пропонуємо увазі читачів «МК» її скорочений виклад.

КОР. Коли заходить мова про нинішні вибори, то починають звучати такі визначення, як «демократичні», «альтернативні», «напружені»; виявляється неоднозначність оцінок ситуації, що склалася, різними людьми й групами людей — приміром, дехто слово «плюралізм» висловлює як «плювалізм», багато говориться про «стихійність», вседозволеність, розбрат, які нібито запанували в суспільстві... В Кіровограді «порушником спокою» виступав не раз клуб виборців «Оновлення», який немало посприяв політизації кіровоградців. Як же оцінюють учасники клубу свою участь у виборах?

О. ВЛАСОВ: Результати виборів обнадійують. Особливо це стосується, на думку ради «Оновлення», підсумків по міській Раді. В той же час до обласної Ради пройшло тільки п'ятеро кандидатів, які стоять на позиціях «Оновлення».

Треба сказати, що останні тижні характеризуються, на мою думку, різким спадом громадської активності. Певно, тут зіграла свою роль і заборона міськвиконкому на проведення мітингів. Зустрічі кандидатів з виборцями, які проходили у цей час, не могли зібрати багато людей через відсутність засобів радіофікації таких зустрічей. Певно, це значною мірою призвело до низької поінформованості населення про виборчий закон і програми багатьох кандидатів. Не секрет ні для кого, що ефір і газетні полоси надавалися різним претендентам нерівномірно.

В. ІВАЩУК: Деформації й порушення, про які ви говорите, — викликані «місцевою специфікою», так би мовити, чи, можливо, недосконалістю закону?

О. ВЛАСОВ: На мою думку, — і тим, й іншим. Мушу сказати, що влада повинна згідно закону активізувати санкцій до кандидатів, які користуються у передвиборній боротьбі своїм службовим становищем. Досі наші прості з цього приводу залишаються без реакції.

В. РУБАН: Хочу продовжити думку про необхідність підвищення політичної культури. А вона і в тому, щоб знати закон про вибори, порядок голосування, прагнути оцінити програми і самих кандидатів... У ході передвиборної кампанії я ходив до людей, які мешкають на моїй ділянці № 1, і переконував, що принаймні половина з них мали про новий виборчий закон, м'яко кажучи, туманне уявлення...

В. ІВАЩУК: Можливо, вся справа в тому, що забагато було претендентів? І чи не тому багато достойних людей, які стояли на платформі партії, не змогли завоювати прихильності виборців?

В. РУБАН: Мені здається, що приналежність до тієї чи іншої платформи ще не визначає (принаймні сьогодні) успіху на виборах. А тому причина не у великій кількості претендентів, хоч я згоден з тим, що з часом їх може висуватися й менше.

А. СТОЯН: Так, справді, ми тільки починаємо вчитися проведенню виборів на основі широкої демократії. Тому часом помітні явні пережитки адміністративних методів у цій справі. Нам відомі випадки, коли молодих кандидатів без їхнього відома переміщали з одного виборчого округу в інший.

Молоді на нинішніх виборах у Раді пройшли мало. Чи значить це, що інтереси молодих не будуть представлені належним чином? Вважаємо, що не обов'язково. Програми багатьох кандидатів для нас близькі й комсомол готовий через них впливати на молодіжну політику.

В. РЕПАЛО: Очевидно, це теж може стати одним із «предметів» у підготовчому класі демократії, куди вступило все наше суспільство... Вибори взагалі (і минулі особливо) — це похідна від нашої культури, уміння співставляти, думати. Іноді виборчий «барометр» показував значне падіння моральності — досить навести хоч би приклад, як невідомі розповсюдили по місту розмножені на ротапринті листівки наклепницького плану проти кандидата в депутати Панченко, підписавшись так: «Студенти педінституту». Особисто мене засмутили й ті люди, які за вказівкою адмінорганів методично зривали «листяки» неформальних кандидатів, залишаючи ті, які представляли посадових осіб...

Як виглядає на цьому фоні комсомол? Снажу відверто розумію, що не проявив себе як активний, незалежний приклад. Приміром, студенти історичного факультету вели виборчу боротьбу із свого середовища лідерів, які били при цьому політичний досвід їм ще не раз прихового політичного мислення.

[Закінчення на 3-й стор.]

БЕСІДА НА ДЕЛЕГАТСЬКІЙ ВАЛІЗІ

НАЗУСТРІЧ
XXI З'ІЗДУ
ВЛКСМ

Багатьом читачам його, напевне, представляти не треба. А втім, знайомтесь — **Сергій Войпан**, делегат XXI з'їзду ВЛКСМ. Молодий (1959 р. н.) голова колгоспу імені Пархоменка Новоукраїнського району, українець, член КПРС, за фахом агроном, член бюро обкому ЛКСМУ та обласної асоціації молодих керівників.

Отже, розмова напередодні з'їзду.

КОР.: Я вже не комсомолец, однак чекаю на з'їзд ВЛКСМ. Як думаєш, чому?

Сергій ВОЙПАН: З'їзд буде етапним для молоді нашої країни, принесе багато нового в роботу Спілки, багато змін на краще в плані розширення демократії, оживить її роботу. Тоді й не стоятиме питання: бути комсомолу чи не бути. Я думаю: комсомолу бути, але бути не таким, яким він був до цього часу.

КОР.: Будь ласка, конкретніше...

С. В.: Це насамперед — громадсько-політична організація. Вона такою й залишиться. Буде більше самостійності у вирішенні всіх питань, роботі первинних організацій, інших структур комсомолу. Робота буде спрямована не для звітності перед об'єктами партії та комсомолу, а на первинні організації, для створення умов кожній молодій людині проявити себе.

КОР.: Очевидно, що завтра поряд з комсомолом стануть інші молодіжні формування. Чи будуть вони в рівних умовах? Адже донедавна так силало-

ся, щоб досягти чогось, треба формально бути в комсомолі. Незалежно від того, віриш йому чи ні. Комсомол — це по суті компартія в мініатюрі. Тож чи виправданими будуть в умовах багатопартійності його сьогоднішні привілеї?

С. В.: Дійсно, так було. Я на своєму невеликому досвіді можу підтвердити існування номенклатури. Якщо ти попов у райком комсомолу, то ти потрапляєш у розряд номенклатурних працівників. Якщо в роботі проявиш себе, то в тебе вже буде стартовий майданчик для виходу в партійні органи і користування ними привілеями, які дійсно в нас були. І нема чого приховувати, зберігаються вони в деяких випадках і зараз.

Різни будуть молодіжні організації. Можливо й альтернативні, а може й такі, що якимось доповнюватимуть одна одну. Молодь скаже своє слово. Авторитет повинен заробитися не «престижністю» Спілки, згідно «традицій», а тим, що дає молоді, яку роль виконує. Якщо буде багаторівнева система молодіжних організацій, думаю, молоді скаже своє слово і Спілка, яка більш прогресивна, стане лідером.

КОР.: Зараз на Україні вже існують нові молодіжні організації. Це факт...

С. В.: ...І характерний він більше для західних областей України. Є в них певні позитивні моменти. Це відродження культури українського народу. Того, що ми забули. Це і наша мова, яку погано

знаємо. Поряд є і негативне — елементи шовінізму, націоналізму. Думаю, не слід переходити ці рубежі. Нам же треба використовувати тільки краще.

КОР.: Як ставишся до подій у Литві і в себе на Україні?

С. В.: Я не можу себе назвати політиком. Вчинішній ситуації важко розібратися не тільки мені, а й професіоналам. Ми своє завдання тут на місці, в колгоспі, бачимо в тому, щоб нагодувати людей, дати більше продукції. І цим внести свій вклад в стабілізацію економіки країни. А події в Прибалтиці, інших регіонах наводять на думку, що зараз не можна йти на розкол. Кожен сам по собі не здійснить перетворень, це можливе тільки в єдності. Звичайно, при умовх дальшої демократизації і економічної незалежності.

КОР.: А тепер давай поговоримо про позицію делегатів Кіровоградської обласної комсомольської організації на XXI з'їзді ВЛКСМ, вибраних у одному з попередніх номерів «МК». Зараз багато говориться про зміну назви ВЛКСМ. В позиції сказано, що «є інші ідеї». Тож чи не думають наші делегати міняти назву?

С. В.: Я притримуюся думки, що не в назві суть, а в принципах роботи. Однак, гадаю, певні елементи національного характеру, особливостей республік повинно відображатися і в назві, і в Статуті комсомолу кожної з них.

КОР.: «Партія снахтє над» — комсомол відповідаєсть, «Комсомол — надій-

ний помічник КПРС». Куди «вилетіли» ці «крилаті вислови» з розділу позицій делегатів про стосунки між ВЛКСМ і КПРС? Пам'ятаю, раніше ними рясніли всі подібні матеріали.

С. В.: Можливо, комсомол буде якимось по-іншому називатися, однак він був і буде резервом партії. Тому, що партія без молоді — це партія без майбутнього. Зрештою, ми не повинні копіювати партійні і радянські органи, завжди підтанувати, піднімати руки, коли це «потрібно». Працюючи

другим секретарем Новоукраїнського райкому ЛКСМУ, відчував керівництво секретаря райкому партії, який відповідав за комсомол і спрямовував нашу роботу. Ми звітували про те, як і що робимо. Коли десь щось не так поступило — повинні були відповідати. Пояснювати, чому не послухали. Все це було. По-годувати, думаю, треба тільки якісь магістральні напрями і працювати конкретно.

КОР.: Чи не дань моді розмови про розвиток національної культури, школи, мови? Адже у комсомольських кабінетах, на конференціях і пленумах української мови не почуєш. Я уважно прочитаю позицію і хотілося б, щоб красиві слова не залишалися тільки словами.

С. В.: Не за один рік зможемо відновити нашу українську мову, і в комсомолі також. Так воно склалося, що вся документація ведеться російською. Навіть у райкомах комсомолу, де працівники споконвіку говорять рідною українською, живуть в центрі України,

збори і доповіді ведуться російською. Вважаю, це неправильно. Всі ми, і працівники апарату, підзабули рідну мову, забули її чистоту і привабливість. Через кілька років ситуація повинна змінитися на краще.

КОР.: Як намути, було б бажання...

С. В.: Декілька разів був свідком, коли першому і другому секретарям райкому задавали такі питання, то вони говорили: всі ми українці і через кілька місяців переведемо наше діловодство на українську мову. Однак, поки що цього не відбувається.

КОР.: Що зробив обком комсомолу, щоб за ним пішла молоді і повірила. Чи маєш якісь надії на з'їзд? Може він дасть можливість щось змінити на краще?

С. В.: Новий склад обкому комсомолу працює після конференції не довгий час і поки що якихось особливих зрушень я особисто не побачив. Ще є ота наїжджена колія, з якої важко вибратися. Проте надія є — перший і другий секретарі обкому комсомолу люди з творчим мисленням. На жаль, у нас самих сидить ота традиція чекати чогось. Буде з'їзд ВЛКСМ, ЛКСМУ, нам підкажуть, скерують, направлять. Це є і в наших обласних комсомольських керівників, і в партійних.

КОР.: Що це буде за молодіжна організація, коли в ній можуть бути батько й син?

С. В.: Віковий ценз повинен бути продовжений, тому що багато професійних працівників мають 35

і більше років. Наприклад, у Чехословаччині віковий ценз 35 років, але якщо подаєш заяву, то можеш працювати й до 50.

КОР.: З чим особисто їдеш на з'їзд ВЛКСМ?

С. В.: Думаю, нарешті, буде прийнято Закон про молоді. Вона повинна мати соціальний захист і бути впевнена в завтрашньому дні. З'їзд допоможе «розв'язати руки» і поставити всі крапки над «і» й тим, хто сумнівається, викикує або ще не визначився.

КОР.: І останнє запитання. Скажи відверто, ти віриш в те, про що ми говорили?

С. В.: Якби не вірив, то я здав би свій партвисток і написав заяву, що не можу працювати на керівній роботі. Багато сумнівів є, як у кожної людини. Я не згоден з деякими рішеннями райкому партії, райкому комсомолу, з деякими рішеннями обкому і стилем їхньої роботи. Думаю, це нормальне явище для кожної людини, яка де в чому сумнівається і має свою позицію, яка іноді відрізняється від думок лідерів. І все-таки віра є. Однак, бажано, не буде не скоро. Люди ще не готові навіть до сприйняття нового, політичних перетворень в країні. А мова йде про те, щоб все нове і прогресивне використовувати тепер, а не колись. Бо завтра може бути пізно...
Бесідував В. ТАРАСЕНКО.

Тільки «підготовчий клас» прогресу?

[Закінчення. Поч. на 2-й стор.].

Нині в Кіровограді мають відбутися перевибори до міськради по 42 округах. Чому б комсомолові не підключитися якомога енергійніше до цієї справи?

І ще про одне скажу: ми досі не бачили справжніх депутатів. Тобто, у нас до виборів були відсутні чіткі критерії щодо того, які риси є необхідними кандидатам. Нині можемо сказати, що маємо явний прогрес у цій справі.

В. ІВАЩУК: Вибори завершилися. Що далі? Потрібна конкретна робота, а багатьом програмам, на мою думку, якраз і бракувало конкретності...

А. СТОЯН: Уточню: хотілось би конкретної роботи у вирішенні проблем молоді, де б комсомол міг би докласти і своїх зусиль. Незважаючи на численні заклики на адресу Спілки, ми готові до цього. І підтвердженням нашої готовності до кардинальних перемін я вважаю хоч би й те, що комсомол у Кіровограді вже встиг, без команди «зверху», скасувати свої райкоми... Стосовно Рад і проблем молоді, то тут теж маємо свою позицію: не можна відкладати від сесії до сесії ці питання. Потрібен комітет у справах молоді, який би діяв при Радах.

В. ІВАЩУК: Але чи тільки комсомол, молоді депутати повинні представляти в Радах інтереси молоді?

В. РЕПАЛО: Переконавання, що робітника може представляти лише робітник, пенсіонера — пенсіонер, а комсомольця — комсомолец, є одним із стереотипів нашого мислення, які треба переборювати. Якщо за мене, скажімо, голосували студенти, то вже це означає, що я якимось чином як депутат представлятиму

їхні інтереси. Питання не лише в тому, кого представляти, але і як представляти. Потрібні певні професійні вміння депутата.

В. ІВАЩУК: Продовжуючи вашу думку: потрібні здоровий глузд і науковий підхід.

В. РУБАН: Мусимо констатувати й ще одне: молоді нині, очевидно, більше надіється на старших, ніж на власні сили. Звідси — і надзвичайно низька активність молодих виборців (суджу про це по інституту, де працюю).

В. РЕПАЛО: Молоді лише тепер починає відчувати, що їй для повноцінного політичного життя потрібні знання. До речі, нестача необхідних знань — теж одна з причин невисокого представництва молоді в Радах... Очевидно, для чіткішої взаємодії комсомолу і депутатів повинна почати діяти така схема: комсомол вивчає проблеми молоді і виступає зі своїми пропозиціями, а депутати ставлять ці питання у Радах.

Ось, приміром, у себе в педінституті ми створюємо депутатську групу і депутатський клуб. Об'єднуємо комсомолу варто подумати, як співпрацювати з ними. І, можливо, створити подібні клуби на міському та обласному рівнях. Головне — налагодити прямий і зворотний зв'язок, щоб депутат у Раді виступав не тільки від себе, а й від виборців, від громадської організації. Дуже важливо: не роздавати молоді все, чого вона потребує (це потурання споживацтву), а давати їй шанс зробити, заробити, збудувати, добитися... Молодь не повинна сидіти і ждати, поки їй подадуть готове.

В. ІВАЩУК: Виникає питання про місцеве самоврядування.

В. РЕПАЛО: Модель переходу області на госпрозрахунок треба ще виробити (опублікована в пресі мо-

дель є занадто загальною). Треба міняти наявні нині суспільні структури.

В. ІВАЩУК: Очевидно, структура комсомолу теж мінятиметься...

В. РЕПАЛО: Комсомолові потрібно створювати вже зараз нові напрями й служби. Зокрема — соціологічну. І треба мати свою програму, інакше розмови про захист інтересів молоді залишаться розмовами.

А. СТОЯН: У цьому плані дещо робиться: створено комісію з соціально-економічних проблем, вироблено пропозиції до обласної програми «Молодь».

КОР.: Визнаючи всю важливість економічних проблем, ми не повинні забувати й духовні, культурні...

В. РЕПАЛО: Та ми взагалі ніколи не будемо ситі, якщо замість визволення творчих сил людини будемо продовжувати ділити їй переділяти той шматок хліба, який маємо сьогодні! Освіта, культура є вирішальними факторами економічного розвитку. Тільки розвиваючи людину, ми справді рухаємось вперед, прогресуємо.

КОР.: Дякуючи всім присутнім за участь у розмові, спробую дещо підсумувати. Зокрема: комсомолові треба чітко визначитися у своєму ставленні до ситуації в Радах і своїх методах роботи там. Повинен бути і зворотний зв'язок на лінії комсомол — депутат. Очевидно, одним із провідників такого зв'язку могла б стати й наша газета.

В. ІВАЩУК: Так, добре, якби депутати підключались до газетної роботи, формування громадської думки. І дозвольте висловити побажання, що, почавши розмову про комсомол і Ради сьогодні, ми її продовжимо в майбутньому — можливо, у такому ж складі.

Записав С. ПЕТРЕНКО.

«МОЛОДИЙ КОМУНАР» ● 31 БЕРЕЗНЯ 1990 РОКУ ● ТРЕТЯ СТОРІНКА

Змагання ньютонів і ейнштейнів

Минулої неділі відбулося відкриття XXVII республіканської олімпіади юних фізиків. Вона проходила протягом тижня.

Діти виконали завдання двох турів олімпіади — теоретичного і експериментального. Перемонців ми назвемо в наступному номері газети. Там же читайте репортаж із зустрічі з школярами. Учні відвідали музей М. Л. Кропивницького, обласний краєзнавчий музей, педагогічно-меморіальний музей В. О.

Сухомлинського, музей «Хутір Надія». Побували також на виробничих об'єднаннях «Друнмаш», «Червона зірка», «Гідросила», в Павлівській середній школі. Перед учасниками олімпіади виступив студентський народний театр «Резонанс» Кіровоградського педінституту ім. О. С. Пушкіна. Зустрілися також юні фізики із творчим колективом українського драматичного театру ім. М. Л. Кропивницького, із школярами міста.

Наш кор.

ОГОЛОШЕННЯ

Спільне українсько-канадське підприємство «Промісвіт» проводить відбір кандидатів для взаємного обміну учнями та навчання їх за новітніми методиками з використанням найкращих комп'ютерів. До конкурсу допускаються учні українських шкіл, які добре володіють рідною мовою, знають свою історію і національні традиції. Українські школярі, які добре зарекомендували себе в період навчання в Канаді, одержать заохочувальні премії в сумі 3—5 тисяч канадських доларів і матимуть змогу навчатися в коледжах та університетах Вінніпега і Монітоби за кошти підприємства.

ЗА ДОВІДКАМИ ЗВЕРТАТИСЯ У ФОНД УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.

КОМСОМОЛЬСЬКА

ПЛАНІРКА

ЗА ШИРМОЮ

РЕЙД

То був звичайний рейд, який нічим не відрізнявся від попередніх. Перед його початком зібралися на так званий інструктаж.

Не подумайте, що інструктаж — це якесь напучення, роздання вказівок. Зовсім ні. Вважаю, що він просто необхідний перед кожним рейдом, і гріш ціна тим рейдам, перед якими компетентна, знаюча справу людина не розповість, на які моменти звертати увагу, що слід робити в складній обстановці, які права мають «прожектористи».

Не зашкодило, думаю, те, що члени рейдових груп, а їх було декілька, дізналися, що можуть, вибачившись, на декілька хвилин перепинити відеофільм і перевірити квиточки, поцікавитися наявною документацією. Зрештою, це й робилося.

Я не був присутній при перевірці всіх відеоточок, але судячи з актів, з якими мав нагоду познайомитися, майже скрізь були допущені порушення. Приміром, у бібліотеці імені Крупської у відеоточці «Діалог», як свідчить акт, не було за місцем знаходження відповідного документу, який би підтвердив дозвіл на де-

монстрування фільмів. Подібна ситуація була і в кіно-театрі «Мир», де теж є відеоточка. Правда, тут був відсутній репертуарний план відеофільмів, показувався фільм, на який не придбана ліцензія.

Серед актів можна виділити той, який складений у відеосалоні «Вікторія». Там було п'ятнадцять глядачів і жоден з них не мав квиточка.

Відеосалон «Експрес», що на залізничному вокзалі, теж змістив п'ятнадцять глядачів, двоє з яких були віком до шістнадцяти років. Тут теж не виявилось місячного репертуару.

Особисто мені запам'яталася перевірка відеозалу студії звукозапису, при якій я був присутній. Зразу помітив, що зал пустий. Як виявилось, поряд, за ширмою, розміщений ще один, аналогічний. В обох залах є по телевізору, які паралельно з'єднані. Тільки ось дивина: в паспорті-дозволі вказано, що тут всього 20 місць, а насправді в загальній кількості 53. Відвічі більше.

Крім того, тут демонструються фільми з приватних колекцій, не проводиться добовий облік проданих

квитків. Як результат — у касі виявилось 62 «зайвих» карбованців. Серед присутніх глядачів троє були без квитків. Також тут знаходилися і ті, хто ще за віном не позинен дивитися жахи, які тут демонструються, Віталій Ковальов, молодого віку чоловік, коли проходила перевірка, дуже часто відволікався: то комуś ходила перевірка, дуже часто відволікався: то комуś касети давав «на ніч», то виходив переговорити з знайомими. Знайшлися у В. Ковальова оправдання і на оті «зайві» 62 карбованці: боявся, мовляв, загубити, поклав у касу. Щоправда, перед тим, як поцікавитися грошми, він не попередив, що в касі є і його власні, а тим паче не сказав скільки.

А тепер про інше: ті, хто давав адреси відеосалонів, на жаль, не знають самі, де вони знаходяться. Вчора, десять днів, місяць тому були... Були, це точно. Але нема. Приходивши — і нема.

Цікаво, а чи знають ті, хто прагне до монополізації відео, що за багатьма адресами деякі відеоточки не знаходяться, а на ще інших творяться таке, про що ми розповіли.

Ю. ДЖЕРЕЛЬНИЙ.

Відповідь
обнадіює

Делегати XXV обласної загальнообласної конференції висловили стурбованість про те, що створені комсомольські підприємства із прийняттям Закону про податок можуть стати банкрутами.

У проекті Закону не повністю враховуються інтереси різних соціально-вікових груп населення, зокрема молоді, яка становить 43 процента працездатних громадян, зайнятих у народному господарстві СРСР. Прийняття такого Закону не буде сприяти розвитку комсомолу як суспільно-політичної організації, підвищенню економічної і соціальної активності молоді. Тому на конференції й було прийняте звернення до Верховної Ради СРСР з цих питань.

Сьогодні ми публікуємо відповідь Комітету з питань економічної реформи Верховної Ради СРСР, яка нещодавно надійшла в обком комсомолу за підписом заступника голови Комітету Ю. Блохіна:

«Спеціалісти Комітету уважно розглянули ваше звернення. Висловлені у ньому пропозиції про надання пільгових ставок прибуткового податку для своїх господарських формувань ВЛКСМ в перші 3—4 роки їх діяльності і т. д. будуть враховані Комітетом у роботі над законопроектом «Про єдину податкову систему».

О. ШТАДЧЕНКО,
завідуючий відділом соціально-економічних проблем молоді.

ТИ МЕНЕ ЧУЄШ?..

Тебе, мабуть, зовуть Ольгою... Якось аж хочеться, щоб ти виявилась Ольгою — сильною, доброю, мужньою... Ні, впевненості задосить у перенісся й устах, от серце хай буде м'яким.

Мабуть, тобі ще не доводиться ділити у цьому житті із кимось своїх найбільших радощів і найближчих образ. У погляді, яким ти мене час від часу обдаровуєш, я бачу все, крім вечірньої втоми заміжньої жінки. У зіницях твоїх ще надто багато і викличності, й егоїзму, і безстрашності. Іх ще явно не притямляв побут із своєю аморальністю черг, автобусною штовкальною і цинічними сусідами...

А, може, в тебе сьогодні день ангела! Господи, що я ламаю голову! Нарешті збагнув... Ти гостріше за інших відчуваєш зеніт весни і певна, що цим разом вона буде особливою. Твоєю.

Я тобі, Незнайомко, цього зичу. Ти мене чуєш!..

Фотоетюд В. ГРИБА.

МОНОПОЛІЯ НА ВІДЕОДІЯЛЬНІСТЬ

Виконуючи постанову обласного тимчасового комітету по боротьбі зі злочинністю від 23 листопада 1989 року № 6 «Про додержання вимог законів у функціонуванні в області відеотеках, відеоклуба та стан контролю з боку управління культури обласного, комсомольських і профспілкових органів за недопущенням до демонстрування фільмів, що пропагують чужу ідеологію, порнографію, культ насильства і жорстокості, обком комсомолу, зокрема відділ ідеології і культури, проводить роботу, щоб навести порядок у діяльності відеоточок, створених при комітетах комсомолу. У зв'язку з цим і було нещодавно проведено рейди «Комсомольського прожектора» у місті Кіровограді.

Мабуть, читачів, цікавить, які організації сьогодні займаються відеопоказом?

За станом на 20 березня цього року в області зареєстровано 190 відеоточок, з яких функціонує — 152. З них — 67 належать закладам виробничого об'єднання «Кіно-відеопрокат», 27 — профспілковим організаціям, 24 — комсомольським, 18 — закладам культури, 17 — іншим організаціям.

Загалом для нашої області (в порівнянні з іншими) кількість відеоточок не така вже й велика. Основне, щоб вони не залишалися без уваги своїх «засновників», іншими словами — відеодіяльність потребує перш за все ідеологічної роботи в аудиторіях, де демонструються відеофільми.

Що ж робиться у цьому напрямі обкомом комсомолу?

Останнім часом у відеозалах при комітетах комсомолу зросло демонстрування відеопрограм вітчизняного виробництва. Популярністю користуються відеопроекти: «Навколо сміху» — за сторінками телепе-

редач: «Михайло Задорнов», «Рок-огляд» № 1 та № 2, «Євгеній Петросян» та інші.

Комітети комсомолу, молодіжні госпрозрахункові центри шукають нові форми, спрямовані на ідеологізацію відеодіяльності. Таку роботу проводять у Центральному лекторії обласного товариства «Знання» Ю. П. Сурмін — кандидат філософських наук, доцент педінституту; В. О. Наумов — кандидат філософських наук, доцент КІСМУ; В. В. Громовий — аспірант інституту філософії АН Української РСР; М. Цигульський — член обкому комсомолу та інші товариші, які читають цикл скорочених публічних лекцій «Відео у сфері дозвілля».

З цікавими матеріалами перед початком демонстрування відеофільмів виступає лектор Онуфріївського райкому партії Л. І. Абрамова. Ці лекції дають можливість у популярній, захоплюючій формі отримати додаткову інформацію до відеофільму, роз'яснюють прийоми і методи маніпулятивної пропаганди західного кінематографа. До речі, заявив на цикл лекцій «Відео у сфері дозвілля» можна направляти у Центральному лекторії м. Кіровограда (вул. Леніна, 33).

Займаючись відеодіяльністю, комітети комсомолу вирішують не тільки свої фінансові питання. Частина прибутків від відеодіяльності йде на рахунки міськомів, райкомів комсомолу, переказується у Дитячий фонд ім. В. І. Леніна, добродійні фонди, на допомогу дітям шкіл-інтернатів, проведення культурно-масових заходів, тощо.

Про проблеми та далі шляхи співробітництва комітетів комсомолу із ВО «Кіно-прокат» йшла розмова під час зустрічі на семінарі других секретарів міськомів, райкомів ЛКСМ України з генеральним дирек-

тором «Кіновідеопрокату» І. Т. Причислим, заступником начальника управління культури обласного Ю. І. Компанійцем.

Разом з тим багато нарікань було висловлено на адресу ВО «Кіновідеопрокат» про недотримання договору з обкомом комсомолу від 20 жовтня 1989 року «Про порядок реєстрації і відрахувань молодіжних відеоточок, відеотек, відеосалонів». Зокрема, зовсім безпідставними є рішення генерального директора ВО «Кіновідеопрокат» І. Т. Причислого про відмову від реєстрації відеоточок молодіжного центру «Іскатель» при Кіровоградському райкомі комсомолу і кафе «Лотос» комітету комсомолу Ігульського рудоуправління м. Кіровограда.

Цілком резонні запитання виникають у С. Дмитренка — секретаря комітету комсомолу, В. Горщука — директора молодіжного центру: чому одним організаціям дається зелене світло на відеодіяльність, а іншим диктуються кабальні умови? І особливо, коли ігнорується прохання комітетів комсомолу, молоді про відкриття відеоточок, коли зусиллями юнаків і дівчат об'єднуються приміщення, витрачаються кошти трудових колективів, а рішення заходять у безвихідь у кабінеті генерального директора ВО «Кіновідеопрокат»?

Говорячи про перспективу відеодіяльності, слід наголосити, що для комітетів комсомолу дуже важливе використання відео-програм для навчання комсомольського активу на базі відеоточок «Ровесник» Центрального лекторію товариства «Знання».

А. СТОЯН,
завідуючий відділом ідеології і культури обкому комсомолу.

ЧЕТВЕРТА СТОРІНКА • 31 БЕРЕЗНЯ 1990 РОКУ • «МОЛОДИЙ КОМУНАР»

ДО УВАГИ КІРОВОГРАДЦІВ!

МІСЬКВИКОНКОМ ПРОПОНУЄ

Учені довели, що шахтні води Олександрійського вуглерозізу багаті на мінеральні речовини, деякі з них мають благотворний вплив на здоров'я людини. В нашому місті ви оточені турботою! Ми маємо змогу забезпечити водопостачання вашого житла від новозбудованого водоводу Олександрія — Кіровоград. Мінеральні ванни напевно гарантують вам довголіття.

ІНІЦІАТИВНА ГРУПА.

На порозі літо! Ви ще встигнете до нього приготуватися, якщо звернете за послугами до Кіровоградського будинку побуту. Тут надається широкий асортимент послуг: пошиття чоловічого, жіночого та дитячого одягу. З матеріалу замовника майстри допоможуть виготовити також шкарпетки на будь-який смак.

РЕКЛАМНЕ АГЕНТСТВО «ЗОРОАСТР».

КІНЕЦЬ XVIII — ПОЧАТОК XIX СТОЛІТЬ. ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ, ЕТНОГРАФІЧНИЙ ТА СТАТИСТИЧНИЙ НАРИС

ЕЛИСАВЕТГРАД (з 1924 року — Зінов'євськ, з 1934 року — Кіровоград) було засновано у 1754 році як фортецю Святої Єлисавети «для захисту на всяк випадок від нападу ворожого», — зазначалося в указі імператриці Єлисавети Петрівни від 11 січня 1752 року. При цьому до ворогів, крім турок і татар, зараховувались і запорізькі козаки. Фортецю було закладено 18 червня 1754 року. Практично відразу біля фортеці, що

Таврійську». Таким чином, з одного боку, євреям нібито було надано право вільного пересування в декотрих губерніях, але з іншого — вже з 1791 року це право перетворюється в обмеження. Визнається, що євреї, незалежно від становища відповідних верств християнського населення, користуються правом проживання виключно в губерніях, згаданих в указі 1791 року та відповідних наступних актах.

Стосовно ж Єлисаветграда, то внаслідок

чимом, причину бід селянських було знайдено не в соціально-економічній сфері, не в кріпацтві, а в євреях, котрі, як уже згадувалося, в селах в основному займалися утриманням шинків. Після введення винної монополії в Росії ні злиднів, ні пияцтва селян не зменшилось. Стосовно ж виселень, то їх 1812 року було відмінено зі збереженням за євреями права оренди та торгівлі горілкою. Із цих пір до 1881 року виселення євреїв продовжувались у вигляді окре-

ходився єврейський кагал¹, який виконував духовні (рабіні²), загальноосвітні (меламеди³), а також фінансово-адміністративні функції. Кагал складав ревізійські реєстри, провадив самообкладання євреїв на громадські потреби, розпоряджався громадськими коштами, вів облік надходжень та витрат грошових сум, сплачував податки в казну, а потім стягував їх з єврейської громади по своїй розкладці, що, звісно, породжувало зловживання, а весь тягар податків падав на

ЄВРЕЇ В ЕЛИСАВЕТГРАДІ

будувалася, з'являються райони для цивільного населення: на північ — Солдатська слобода, яку пізніше було перейменовано у передмістя Бикове, на схід — передмістя Пермське, а на другому, лівому березі Інгулу — Подол.

При заснуванні фортеці (міста) євреїв тут не було, та й бути не могло в силу яскраво вираженої антисемітської політики Єлисавети Петрівни. Відомо, що за царювання Петра Першого та його спадкоємців євреї одержали дозвіл приїздити на короткий час для торгівлі на українські ярмарки. Однак, коли за царювання Єлисавети Петрівни було запропоновано розширити пільги євреям для збільшення державних податків, то імператриця на поданій їй доповіді власноручно написала, що від ворогів Християн прибутку не бажає. Крім того, 2 грудня 1742 року був виданий указ про вигнання євреїв за межі імперії. Отже, таким радикальним методом єврейське питання для Росії було остаточно вирішено. Але незабаром, в останній третині XVIII століття, поділи Польщі зробили підданими держави мільйони євреїв, які споконвіку мешкали на території, що відійшли до Росії. З тих часів, уже більше двох століть, одним із показників морального стану російського суспільства є його ставлення до так званого єврейського питання. З тих пір, то на якийсь час сходять зі сцени, то стрімко висуваються на авансцену, ця проблема зайняла одне з чільних місць у черзі «проклятих питань» громадського життя Російської імперії.

До заснування Катеринослава (тепер Дніпропетровськ), Одеси, Херсона та Миколаєва Єлисаветград був основним пунктом торгівлі півдня України не тільки з внутрішніми містами Росії, а і з Австрією, Польщею та Туреччиною. З початку 80-х років XVIII століття в місті щорічно проходили чотири великі ярмарки (Середньопістний, Георгіївський, Петропавлівський та Семенівський), привіз на які оцінювався в астрономічну, як на ті часи, суму — 4 мільйони карбованців.

У цей же час (80-ті роки XVIII століття) в місті, спочатку на ярмарках, а пізніше і повсякденно з'являються купці, а потім і міщани-євреї. Багато хто з них осідає в Єлисаветграді, який на той час одержав права міста. Заселення міста євреями проходило так активно, що в ході російсько-турецької війни, оголошеної 1787 року, в Єлисаветграді, що на той час головнокомандуючим князем Потьомкіним був вибраний його головною квартирою, складається єврейський ескадрон. Іноземний військовий наглядач при головній квартирі у грудні 1787 року писав до імператора Йосифа II з Єлисаветграда: «Яка погода! Яка дорога! Яка зима! Яка головна квартира цей Єлисаветград!... Думка про формування жидівського полку, під назвою ізраїльського не виходить у нього (у князя Потьомкіна — П. К.) з голови. В нас проте набрано їх (євреїв — П. К.) цілий ескадрон...» Від себе додає, що формування ескадрону можливе було лише при чисельному проширці людей цієї національності у місті.

УСІХ народностей, які входили у склад Російської імперії, тільки євреї були обмежені у своєму природному праві вільного вибору місця проживання. Їх було загнано в місцевості, які були суворо обмежені так званою «крісою постійної єврейської осілості», початок якій поклав указ Катерини II 1791 року, в якому говорилось: «...Ми визнаємо за благо розповсюдити право громадянства євреям, крім Білоруських губерній на Катеринославське намісництво та область

док того, що в адміністративному відношенні він до 1795 року входив до Катеринославського намісництва, він автоматично включався в риси єврейської осілості. Джерела ж, як ми бачили, свідчать, що єврейські поселенці почали з'являтися у місті ще до 1791 року, тому можна зробити висновок, що вище згаданий указ лише закріпив статус-кво цих поселенців, узаконивши їх право на мешкання в Єлисаветграді. Крім того, бажуючі євреї могли селитись тут уже на законних підставах, внаслідок чого кількість їх у місті збільшується. В описі Єлисаветграда, зробленому магістром при генеральному розмежуванні міста 1796 року, називається точна кількість євреїв, які мешкали в Єлисаветграді: купців —

мих випадків. Наприклад, у 1821 році їх було виселено з державних поселень Чернігівської губернії, у 1822-му — з Полтавської, пізніше — з Білоруської, Гродненської та Подільської, з 1825 — з Воронежської, Саратовської та інших губерній.

Виселяли євреїв також із міст: наприклад, в 1827 році — з Києва, в 1829 — з Миколаєва та Севастополя тощо.

1835 РОКУ надійшло розпорядження про припинення виселень із державних поселень, але в 1845 році його основу було покладено інший підхід: євреїв почали виселяти з округів військових поселень Київської та Подільської губерній.

Виселяли ж євреїв до риси постійної

найбідніші верстви населення, тому що керівні посади в кагалі займали заможні євреї.

Офіційно кагали було скасовано 1844 року, і євреї підпорядковувались загальному відомству міського управління та поліції. Але фактично кагали продовжували існування, по-перше, внаслідок того, що залишилися особливі єврейські рекрутські дільниці, і, по-друге, євреї, як і раніш, залишалися особливими податковими одиницями тому, що зберігалися спеціальні з них податки.

РЕКРУТСЬКА (військова) повинність була розповсюджена на євреїв указом імператора Миколи I 1826—1827 років на загальних підставах, а у 1841 році спеціальний єврейський комітет запропону-

3 чоловічої статі та 2 жіночої, міщан — 177 чоловічої статі та 241 жіночої. Крім того, в цьому документі згадується єврейський цвинтар у місті та основний промисел євреїв в цій місцевості — торгівля горілочними виробами, а інших — заняття різними ремеслами та рукоділлям.

Із заснуванням великих міст на півдні України (Катеринослава, Одеси, Херсона та Миколаєва) Єлисаветград втрачає північні позиції основного торговельного пункту цього регіону, а в 1829—1834 роках передається військовому відомству, стає центром військових поселень на півдні України. В місті розміщується штаб-квартира 2-го резервного кавалерійського корпусу, його відвідують імператори, постійно проводяться збори, огляди та інші військові заходи, але це ні в якій мірі не заважало економічному розвитку Єлисаветграда та значному притоку сюди населення, в тому числі і євреїв, що в перші десятиріччя XIX століття було обумовлено виселеннями, які почалися з 1804 року. Євреї виселяли з сільських місцевостей, деяких міст та губерній. Згідно з положенням 1804 року, єби перешкодити бідності та пияцтву селян, євреїв позбавили права утримувати шинки та брати оренди, а також вимагали виселення їх із сільських місцевостей (сіл) протягом трьох років. Таким

єврейської осілості, в яку, нагадаю, входив і Єлисаветград, тому в місті і відбувається бурхливе зростання єврейського населення в першій половині XIX століття. У джерелах середини століття є дані про існування в місті міщанської «єврейської вельми чисельної громади». По ревізії на 12 грудня 1859 року в Єлисаветграді мешкало: міщан — 4750 християн та 2323 євреї. В місті мешкало більш як 100 (на 1866 рік) купців-євреїв обох гільдій. У джерелах згадуються також 3 дерев'яні синагоги та єврейська богадільня на 20 осіб, при якій невдовзі було організовано лазарет; а також молитовна школа єврейської громади, в якій у 1844 році навчалось 140 учнів.

В окремих випадках навіть у місцях риси постійної єврейської осілості встановлювалась своя риса осілості, так би мовити, риса в рисі — створювались своєрідні гетто. Наприклад, у Вільно (тепер Вільнюс) — 1836 року, в Житомирі — 1854 року. В Єлисаветграді 1850 року було оголошено розпорядження про відведення місць євреям під забудову виключно в окремих кварталах. Сьогодні це приблизно квартали, обмежені вулицями К. Маркса, Т. Шевченка, М. Кропивницького та Інгулом.

В Єлисаветграді євреї створюють свої органи міського самоврядування. За даними обласного архіву Кіровоградської області, 1842 року в Єлисаветграді зна-

вав розділити євреїв на «корисних та некорисних» і брати з останніх «рекрут втричі більше, ніж звичайно». Микола I знайшов цю кількість недостатньою, вважаючи можливим брати рекрут в'ятеро, ніж в звичайний набір» (це становище зберігалось до указу Олександра II, виданого 1856 року). Враховуючи, що на чолі кагалів звичайно стояли найбільш багаті та впливові євреї, то, звісно, себе та своїх близьких вони вигороджували від рекрутчини, а вся скрутність цієї повинності теж цілком падала на найбідніші верстви населення. Протестуючих же проти сваволі кагал міг легко здати до війська як «шкідливих членів», причому в деяких випадках у вигляді нагороди за такого рекрута з громади знімалися штрафи в сумі 150 карбованців.

Всупереч основним положенням загального законодавства, за яким кожен відповідав лише за вчинок, ним скоєний, родина єврея, який уникав виконання військового обов'язку, підлягала грошовому стягненню в розмірі 300 карбованців. При цьому, якщо навіть член сім'ї, на яку накладалося стягнення, міг довести, що він у міру своїх фізичних можливостей не міг ні сприяти, ні заважати своєму родичу ухилятися від військової повинності, наприклад, тому, що він сам знаходився в цей час на військовій служ-

(Продовження на 6—7 стор.).

Сьогодні, здається, вже ніхто не знаходить аргументів, аби заперечити, що життя являє собою процес безперервних пульсацій. І, очевидно, не лише біологічних (як от биття людського пульса), а й усіх інших, породжених рухом матерії. У народному мистецтві ця глибина закономірності буття інтуїтивно передана повторюваністю ритмів або традиційних орнаментальних малюнків (як от, скажімо, у піснях, на писанках, у вишивках, хатніх розписах). По суті, народна свідомість тим самим тонко передає ідею безперервності життя і традиції. Сама ж ця традиція, як пише в книзі «Орнамент українського народного розпису» [К.: Наукова думка, 1989] О. С. Найден, являє собою невід'ємну частку середовища, у якому живе народ, іншими словами — частку ноосфери. Далі процитуємо за цю ж названу виданням:

«...Середовище містить в собі «поживні речовини», тобто, енергію та інформацію, необхідні для існування і розвитку мистецтва. Втрата традиційних мотивуючих факторів викликає зміни в мистецтві на видовому рівні: види відмирають або атрачають активність...».

ЩОСЬ подібне сталося (та продовжує відбуватися нині) з гончарними промислами у Цвітній. Тут теж втрачено (а точніше сказати — свавільно викорінено сталінською державною машиною) майже все з того, що живило творчу уяву гончара, що стимулювало його до пошуку досконалішої форми, змушувало до самовдосконалення, утвердження власного «я» як майстра... Інакше кажучи, непродумане одержавлення гончарних промислів у Цвітній (та й не тільки в ній) перекреслювало не лише традиційні форми виробів, не лише породжені впливом середовища

й еволюцією гончарської общини методи й види розписів, а й саме поняття «гончар» у тому вигляді, як воно існувало до того.

Втім, байдуже відкинута традиція цього разу ще не згинула безповоротно. Упавши на узбіччі ще не згинула безповоротно. І хоча за першими ударами були й нові — не менш бездумно жорстокі, скалки колишньої слави цих місць вросли в ґрунт, сховалися по обійстях цвітнянців та по музейних куточках (по один з них — в райцентрі Олександрівці — це буде миса), по приватних колекціях. А згадки про давню славу Цвітної, як і знання про занепадаюче нині і вміня місцевих людей, лишилися в пам'яті і вміня останніх гончарів. Та це, може, в не-збагненному потязі до гончарного круга багатьох місцевих хлопчаків і... дівчаток теж.

дівчатка стовпилися біля п'яти гончарних кругів, щоб по черзі спробувати й собі виготовити з кавалка щойно замішаної глини найпростіше, здається, — глиняну кружку або чашку. А на підвіконнях стояли численні «вироби» малих гончарів, які назодили на думку про далеке минуле гончарного промислу — стільки було в цих виробах пераїсної простоти й дитинності. Мабуть, як і все в природі, гончар мусить повторити у мініатюрі за час навчання етапи, що склали колись цілі етапи для першопрохідців, аби осягнути досвід попередників і, можливо, піти далі (так зародок устосу розвитку повторює еволюцію живого, що передувала появі людини).

Крутилися круги, приладжувані в дію невеликими електродвигунами. Походжав від групи до групи хлопців та дівчат семидесятилітній

вицький. — з дев'яти ську хату а я адо мени прий вати. Хата доброго мати йом дитину! Й ко задум допускою ходити, у ковцеві: А як які «Хто, оце така сити і як шашт зробити,

УЛАЗИ ТРАДИЦІЙ І

Нам випало побувати в гончарному цеху на одному з перших занять гуртка гончарства. Перед цим ми вже встигли почути від організатора позакласної роботи місцевої десятирічки Л. М. Янчевського, як довго довелося педагогам школи разом із культурними працівниками села добиватися дозволу на такий гурток. А нині почалися проблеми з транспортом (від школи до цеху кілька кілометрів, возити учнів має колгоспний автобус, а він раз по раз ламається). Того дня теж сталася чергова поломка, яка, на щастя, була вчасно усунута... Завуч школи А. Г. Швайка, спом'янувши гірким словом той же єдиний на колгосп старенький автобус, почав розповідати нам про добротність місцевої промислової глини, яку нині не добувають, бо дорого (а для теперішньої продукції згодиться й гірша, зате дешевша привозна). І подумалося: яка ж то різниця, де штампувати на механічних верстатах із привезеної глини горшки для вазонів — у давньому осередку традиційного гончарства чи в райцентрі Олександрівці, або й у самому Кіровограді, де, між іншим, у магазині «Товари Кіровоградщини» ті горшки продаються? До речі, останнє було б дешевше — менше горшків розбивалося би при перевезенні по наших знаменитих дорогах...

Однак повернімося в Цвітну, що волею долі з осередку традиційного гончарства все більше перетворюється на осередок не менш традиційного сьогодні ширпотребу (інколи, кажучи по-перчанськи, «ширнетреба»). Повернімося для того, щоб охопити оком сьогоднішній день гончарного промислу, який може стати поворотним у сумній долі виплеканого віками мистецтва Цвітної.

...Отож, того дня автобус таки відремонтували і чергове заняття гуртка таки відбулося. У бічній кімнаті поряд із головним приміщенням цеху, де проводиться і штампування горшків, і виготовлення глечиків (які, до речі, користуються попитом) на гончарному крузі, і обпалювання частини виробів у електропечі, й розпис (на жаль, за все тим же шаблонами довоєнного зразка) частини глечиків та горшків... І ось тут, поряд із дорослими, із їхніми планами і виробничими турботами, ми побачили незвичне для таких місць дитяче царство. Ясною хлопчаків та

Г. Є. Левіцький, який поки з старих гончарів, який поки навчатиме малюків. Погрозився, незважаючи на те, що й з оплатою питання поки що неясне, та й здоров'я в чоловіка вже не те.

— Ми зараз перейшли на оренду, — розповідав тим часом майстер цеху В. С. Барбул, — а це, скажу відверто, не надто сприятлива обставина для того, щоб узяти на свій кошт учнів, які, можливо, ніколи не прийдуть до нас працювати... Однак працю майстра-наставника треба оплачувати, тому можливість для цього треба знайти. Можливо, відділ культури допоможе...

На занятті була присутня й директор сільсько-го будинку культури Г. В. Чорнобай, котра має пряме відношення до організації гуртка і його діяльності. Це вона того дня приїхала разом з дітьми, аби наглядати за ними. А хлопці та дівчатка тим часом підбігали до Григорія Євменовича і наперебій перепитували:

— А ви бачили, як у мене вийшло?.. А можна, я тут ручку прироблю? Діду Гришо, а чого це в мене глина розсипається?

СТАРІЙ гончар, дивлячись на своїх великих рук емоційно, так би мовити, майбутньої чашки, і починав пояснювати, як навчитися «відчувати пальцями глину», підносить шкребок, який гончар використовує як допоміжний інструмент, вказує пальцем на розрізи (їх майстер виготовив зарані чашки та глиняної кружки... Розлітаються глиняні бризки від круга, падають на спеціальну взяті задля такої нагоди старенький одяг, а хлопчаків та дівчатка все більше й більше захоплюються, все енергійніше розминають пальцями податливу глину, все впевненіше «виводять» стінки майбутнього посуду... Ось Петрусь Боднар підбігав до мене, показує доволі пристойного (як на мого дилетантське розуміння) вигляду чашку й дзвінко повідомляє: — Подивіться, це таку штуку Рома Сівак зробив! Ви ж хотіли подивитися, чи в нього що вийде...

Розмірено крутяться гончарні круги. Схилються над ними й Вадим Пономаренко, чий батько й мати працюють у цеху, й Андрійко Барбул, син майстра цеху, й Сергій Дібрівний, Сашко Островерхий, Юрко Перун, Алла Комар, Надя Руденко, Зінаїда Снісаренко...

— А що тут важкого! — говорять Г. Є. Ле-

70 кар зверта тоді т Так са лятори ли — Важко них з впа в пособ було, випали

КІНЕЦЬ ХVІІІ—ПОЧАТОК ХІХ СТОЛІТЬ. ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ, ЕТНОГРАФІЧНИЙ ТА СТАТИСТИЧНИЙ НАРИС.

[Продовження. Поч. на 5-й стор.].

бі в іншому місті або ж був ще дитиною — це все ж таки не позбавляло його від штрафу. Відомий випадок, коли було оштрафовано єврея, який своєчасно попередив поліцію про те, що його брат мав намір ухилитися від військового обов'язку.

При цьому в армії євреї не могли дослужитися до офіцерського або навіть до фельдфебельського чину, незважаючи на ретельність у службі. Крім того, вони призначалися не у всі види війська (крім гвардії, морського відомства, флоту, прикордонної служби, жандармерії) і не на всі посади (наприклад, писаря).

Про податки. З початку свого поселення в Єлисаветграді євреї платили податки нарівні з християнським населенням,

але в 1794 році було визначено, що вони «за дозвол здійснювати міщанські та купецькі промисли зобов'язані сплачувати встановлені податки удвоє проти осіб християнського закону». Таке становище існувало до 1817 року. Подальші 20 років євреї знову платили податки нарівні з християнським населенням, поки 1837 року в Єлисаветграді не було запроваджено корабельний збір, тобто сукупність кількох податків прямих та посередніх, запроваджених спеціально для єврейського населення: наприклад, за забій худоби та різання птиці, продаж м'яса тощо.

У 1850 році було оголошено розпорядження по місту Єлисаветграду про зміню єврейми одягу та про стягнення з них встановленого податку за носіння одягу

минулих часів. Обкладено було податком носіння чоловічої ермолки та жіночого головного убору — «мушки».

Крім того, стягувався свічковий податок (зі свічок, що запалювалися єврейками у п'ятницю ввечері, при зустрічі «цариці»-суботи), податок з друкарень за випуск книг єврейською мовою: з верстата — 20 карбованців; з швидкодрукувальної машини — 120 або 240 карбованців.

3 ОРГАНІВ міського самоврядування євреїв, крім кагалу, в Єлисаветграді з 1832 року на підставі «Устава о цехах» 1799 року існувала єврейська реміснична управа як орган самоврядування цехових ремісників. Управа проводила запис ремісників усіх ремесел, екзамеувала підмайстрів та учнів, видавала свідоцтва на звання майстра, реєструвала умови між

майстрами, підмайстрами та учнями, розбирала конфлікти між ними, контролювала виконання замовлень, мало своїх представників у магістраті й міській думі. В 1840 році єврейська реміснична управа злилася із християнською, у зв'язку з ліквідацією цехового самоврядування в 1900-му році її справи 1902 року було передано до міської управи. Багато лиха зазнавало населення міста наприкінці ХVІІІ та в перші десятиліття ХІХ століття від пожеж (найбільш з 1798, 1833, 1834 років), практично щорічних повеней Інгулу (найбільш з 1770 по 1841 рр. 4 рази, найбільш з 1840 року) та холери (5 разів, особливо 1848 року). При цьому стихійні лиха та смертельні хвороби, звичайно ж, не рахувалися з чинами і званами, а громадським або

фінансовим становищем людина. А звважаючи, ближче до середини ХІХ ст. ніж кожен третій житель Єлисаветграда був євреєм, то в місті в його мешканців часи створили християнський, так і єврейський протистояння ликові. Можна навести розповідь О. на про страшну епідемію лютувала в Єлисаветграді 1847 року. В 1847 році близько жовтої холери почала розповсюджуватися далі від міста. Вона люто менчуці та Новомиргородного у Єлисаветграді виникла запобіжні заходи: знищува та дині; пильнувалося, щоб не давалися лише свіжі продукти, якщо вона з'являлася

дівчатка стовпилися біля п'яти гончарних кругів, щоб по черзі спробувати й собі виготовити з кавалка щойно виміщеної глини найпростіше, здається, — глиняну кружку або чашку. А на підвіконнях стояли численні «вироби» малих гончарів, які наводили на думку про далеке минуле гончарного промислу — стільки було в цих виробах первісної простоти й дитинності. Мабуть, як і все в природі, гончар мусить повторити у мініатюрі за час назначення етапи, що склали колись цілі епохи для першопрохідців, піти далі (так зародок у своєму розвитку повторює еволюцію живого, що передувала появі людини).

Крутилися круги, приводжувані в дію невеликими електродвигунцями. Походжав від групи до групи хлопців та дівчат семидесятилітній

вицький. — Нічого важкого нема! Я на гончарні з дев'яти років. Це після того, як ледве батьківську хату не спалив... Батько й мати на роботі, а я вдома якихось горщиків наліпив, бо дуже мені прийшлося на тому, та й почав їх обпалювати. Хата ледве й не згоріла. Так батько мені доброго чосу, було, дав. А тоді пересердився, мати йому й каже: «Ну, чого ти напустився на дитину! Його ж навчити треба!». Тоді вже й батько задумався: що робити? Інвалідів, каже, не допускають до гончарні... Ну, та нічого. Почав я ходити, учитися на гончара, а батько каже обліковцеві: пишій, моваля, на мене. Так і писали. А як який перевіряючий приїжджав, то казали: «Хто, оцей! Ні, він у нас не робить!». Оце вам така ситуація... Я все знав у гончарному ділі — і як шахту побудувати, і як макітру на 30 літрів зробити, а то й скульптуру. А пенсія у мене в

Григорій Євменович на якусь хвилюк відволікається від розповіді, підходить до одного з кругів, бере до рук заготовку кружки й каже: — Із вас ще будуть такі гончарі, що й мені, старому, носа втруть. Скажуть, куди той дід годиться! Тільки вчитися треба, не боятися, що глиною замурзасешся.

Таки немало всякого набачився цей чоловік у своєму житті. А що знає багато, то й судить круто. [Наша дирекція винувата, що старі шахти у нас закрили. Не знали, як скомпрометувати, то інженера зі Львова прислали, а він заплумбував шахту й каже: «Мені наказ, я й закрив!]. А які м'язи треба мати, щоб зробити тривідрну макітру! Григорій Євменович робив. А от проти начальницьких наказів повставати остерігався, хоч і не приймав їх душою. [Я до перебудови боявся. А були в нас такі, що казали прямо, чо-

пенсії. Під кінець робочого дня підійшли ми до круга в цеху, за яким працює Іван Григорович. Гончар, було, аж трохи розсердився на нас, бо вже збирався додому. Але потім подобрішав: сів за круг і запитав жестом (жестом тому, що є, як це не жаль, нічим): «Ну, що вам зробити?», «Тягну зробити» — підказав І. О. Кролик. Зашумів круг, ожила під гончарськими пальцями глина. Присутній при тому всьому молодий художник О. Босий кинувся до підсобки за полишеним фотоапаратом... Коли він за кілька хвилин повернувся, Іван Григорович уже «вишвершував» тонкогорлу посудину, прямо скажемо, вишуканої форми — така причарувала б усяку господиню.

— Ви знаєте, — прокоментував по-своєму цю подію І. О. Кролик, — у нас неدارма тут знімали фільми «На Івана Купала» та «Гончарний круг»,

МІЙ І ГОНЧАР КАРБОВАНЦІ

Г. Є. Левицький (єдиний поки-од) із старих гончарів, який по-дивився навчально-малюків. По-годишся, незважаючи на те, що й з оплатою питання поки що неясне, та й здоров'я в чоловіка вже не те.

— Ми зараз перейшли на оренду, — розповідав тим часом майстер цеху В. С. Барбул, — а це, скажу відверто, не надто сприятлива обставина для того, щоб узяти на свій кошт учнів, які, можливо, ніколи не прийдуть до нас працювати... Однак працю майстра-навчителя треба оплачувати, тому можливість для цього треба знайти. Можливо, відділ культури допоможе...

На занятті була присутня й директор сільського будинку культури Г. В. Чернобай, котра має пряме відношення до організації гуртка і його діяльності. Це вона того дня приїхала разом з дітьми, аби наглядати за ними. А хлопці та дівчатка тим часом підбігали до Григорія Євменовича і наперебій перепитували:

— А ви бачили, як у мене вийшло?.. А можна, я тут ручку прироблю? Діду Гришо, а чого це в мене глина розсипається?

СТАРИЙ гончар підходить, бере до своїх великих рук ембріон, так би мовити, майбутньої чашки, і починає пояснювати, як навчитися «відчувати пальцями глину», підносити шкребок, який гончарі використовують як допоміжний інструмент, вказує пальцем на різниці (їх майстер виготовив зарані) чашки та глиняної кружки... Розлітаються глиняні брязки від круга, падають на спеціально взятий задля такої нагоди старенький одяг, а хлопчачки та дівчатка все більше й більше захоплюються, все енергійніше розминають пальцями податливу глину, все впеаніше «виводять» стінки майбутнього посуду... Ось Петрусь Боднар підбігає до мене, показує доволі пристойного (як не має дилетантське розуміння) вигляду чашку й дзвінко повідомляє: — Подивіться, це таку штуку Рома Сівак зробив! Ви ж хотіли подивитися, чи в нього що вийде...

Розмірено крутяться гончарні круги. Схилляються над ними й Вадим Пономаренко, чий батько й мати працюють в цеху, й Андрійко Барбул, син майстра цеху, й Сергій Дібрівний, Сашко Островський, Юрко Перун, Алла Комар, Надя Руденко, Оленка Сисаєнко... — А що тут важкого! — говорить Г. Є. Ле-

го все в Цвітній занепадо. Тому ще занепадо, що кожного третього розкуркулювали. У гончарів, знаєте, грошки водилися — не чужі, зароблені!.. Ой, було колись гончарів у Цвітній! Сюди, казав Г. Є. Левицький, і з далекої Вербівки, що десь на Росі, гончарі переселялися, як дізналися, що тут осередок гончарства. І конкуренція була між місцевими й прийшлими, і взаємообмін... Та що з того всього лишилося? Із допенсійного віку в цеху один тільки знатний гончар і лишився — І. Г. Суржко. Чотири роки йому до

го все в Цвітній занепадо. Тому ще занепадо, що кожного третього розкуркулювали. У гончарів, знаєте, грошки водилися — не чужі, зароблені!..

Ой, було колись гончарів у Цвітній! Сюди, казав Г. Є. Левицький, і з далекої Вербівки, що десь на Росі, гончарі переселялися, як дізналися, що тут осередок гончарства. І конкуренція була між місцевими й прийшлими, і взаємообмін... Та що з того всього лишилося? Із допенсійного віку в цеху один тільки знатний гончар і лишився — І. Г. Суржко. Чотири роки йому до

Це, знаєте, таке село... І почав розповідати про минувшину, про те, що сам бачив або чув.

Трохи згодом ми підійшли і до штамповального станка, де поралися дві жінки. Зайшлося на розмову.

— Норма, питаєте яка! — усміхнулася Л. М. Агапова. — Звичайна: 1400 ватонів на двох. За норму п'ять карбованців десять копійок платять. А гончарство... Померло вже багато гончарів, ну, а я от, приміром, і не вмію нічого на гончарному крузі робити, хоч і давно тут живу...

Пригадалося, як у хаті колишнього директора місцевої школи І. К. Саєнка господар подавав у руки дві керамічні миски, поспитавши, чим вони різняться, як на нашу думку. Миски різнилися хіба орнаментом (одна була розмальована яскравіше) та ледь-ледь помітно — формою. Ми й не знали, що відповісти. Іван Купріянович почекав якийсь час, а потім узяв одну з мисок і постукав легенько нігтем по її краю: «Чуєте — дзвенить? Ця на гончарному крузі зроблена!». Друга миска на стук «не озивалася». Була це звичайна штамповка, спресована машинною глиною.

— За формою наш посуд був, мабуть, найкращим на Україні, — переконано казав І. О. Кролик. Він мав, звичайно, на увазі традиційний посуд, який вбирав у себе щось від душі гончарської і, наслідуючи його енергією, набував урешті «свого голосу». Голос той — своєрідна метафора гармонійного синтезу людського і природного, земного і космічного — є матерією дуже тонкою і тендітною. Досить розбити посудину — і голос цей змовкне. Досить зупинити гончарний круг — і він ніколи не відродиться. Але не дарма в тих же традиційних українських орнаментах дослідник О. С. Найден побачив «відродження давніх колективних уявлень про усталеність і упорядкованість світобудови, протистояння... передати за допомогою умовно організованих форм своє живе сприйняття навколишньої дійсності». Для цвітнянців гончарство у віках стало способом їхнього самовираження і самовдосконалення. І запрограмованість (можливо, на генетичному рівні) їхньої свідомості саме на такий спосіб самовираження є, очевидно, ще одним аргументом на користь відродження гончарства Цвітної як мистецтва Цвітної.

Петро СЕЛЕЦЬКИЙ.

Олександрівський район. — Кіровоград.

ЕЛІСАВЕТГРАДІ

ПРОДОВЖУЄМО ПУБЛІКАЦІЮ МАТЕРІАЛІВ
ПРО ІСТОРІЮ КІРОВОГРАДСЬКОЇ

ами, підмайстрами та учнями, роз'яснювали між ними, контролюючи виконання заповідей, мало своїх знайомих у магістраті й міській думі. 840 році єврейська реміснична злилась із християнською. У 1902 році в 1900-му році її справи уряду передано до міської управи. Ось лише зазначало населення міста 1798, а в перші десятиліття XVIII та в перші десятиліття XIX століття від пожеж (найбільш у березні 1798 року), практично у березні й інгулу (найбільш у березні 1840 року), від епідемії чуми (з 1770 по 1840 рік), особливо 1848 року). (5 разів, особливо 1848 року). Ось стійкий лиха та смертельні злишнями з громадським або

фінансовим становищем людини чи національністю. А вважаючи на те, що близько до середини XIX століття більш ніж кожен третій житель Елісаветграда був євреєм, то в місті в найтяжчі для його мешканців часи створювалися як християнський, так і єврейський комітети для протистояння лихові. Як приклад можна навести розповідь О. М. Пашутіна про страшну епідемію холери, яка лютувала в Елісаветграді 1848 року. В 1847 році близько жовтня місяця холера почала розповсюджуватися неподалік від міста. Вона лютувала у Кремені, а потім у Новомиргороді, внаслідок чого у Елісаветграді вживалися деякі запобіжні заходи: знищувалися кавуни та дині; пильнувалося, щоб на базарі продавалися лише свіжі продукти; неслиха риба, якщо вона з'являлась у продажу,

відразу ж по складанню актів знищувалась без відшкодування збитків; вичищалися криниці та відхожі місця. Але, незважаючи на вжиті заходи, після сильної спеки та посухи навесні 1848 року близько 5 червня в Елісаветграді з'явилися хворі з ознаками холери. За наказом корпусного командира графа Остен-Сакена, під керівництвом якого знаходилося на той час місто, відразу ж було організовано християнський та єврейський комітети по боротьбі з холерою. Комітети обирали попечителів та двох його помічників, які завідували двома частинами міста, при цьому кожну частину було поділено на 10 десятків. В обов'язки членів комітетів входило нагляд за діяльністю попечителів по десятках, які зобов'язані були постачати все необхідне для тимчасових відділень хо-

рих на холеру. Найбідніших хворих вирішено було негайно відправляти в тимчасові відділення, які відкривалися у приміській лікарні, при християнській та єврейській богадільнях, а манежі та у двох військових бараках.

Попечителі зобов'язані були негайно сповіщати лікаря про захворювання; тих, хто не міг лікуватися вдома, відправляли до холерних відділень; відвідувати хворих не менш як три рази на день; спостерігати за свіжістю їжі та пиття.

Найбільш дієвим засобом було визначено відтирання горілкою з перцем. При цьому в горілку, що відпускатися для потреб хворих по десятках, підмішували дьоготь для того, щоб служители не могли її пити. Для відтирання хворих було найнято міщанин чоловіків. Єврейський комітет мав таких служителів близько

60 осіб, які, крім відтирання, зобов'язані були надавати першу допомогу хворим.

Якщо родичі відмовлялися доглядати хворих, то вони каралися запроторенням до холерних відділень. Певна річ, так вчинялося за найнижчими верствами населення. Попечителі та їх помічники надавалися стягненням і суворо каралися за недбалість при нагляді за своїми ділянками. Корпусний командир брав активну участь у контролі за діяльністю комітету та попечителів: він їздив по місту, входив до будинків хворих, по всіх виявлених недоліках робив дорікання комітету. Як діляничний попечитель він взяв свою опіку три десятки.

П. КИЗИМЕНКО.

(Продовження нарисів і коментарів — в подальших номерах «МН»).

На знімку: танець «Білосніжка і сім гномів» у виконанні ансамблю «В гостях у назки» Кіровоградського ливарного заводу. Фото М. ХОРЕНЖЕНКА.

Дзвени, пісне солов'їна!

Школа немов розквітла того березневого ранку, немов сонечко засяяло в класах. На справжній квітний перетворилася святкова урочиста лінійка від різнобар'я українського національного вбрення.

З літературною композицією «В сім'ї вольній новій ми тебе не забули, Тарасе», виступили літгуртківці восьмого класу. Так розпочалося святкування 176-ї річниці з дня народження Т. Г. Шевченка в міській середній школі № 1 — єдиній українськомовній на всю Знам'янку, де проживають родичі Великого Кобзаря.

Свято продовжувалося в Шевченківській світлиці. Доцент Кіровоградського педінституту, письменник В. Є. Панченко розповів про роботу обласної організації Спілки письменників України з пропаганди рідного слова, допомогу в діяльності Товариства української мови імені Т. Г. Шевченка.

Гість висловив глибоку подяку правнучці Шевченка А. В. Красицькій, що проживає в нашому місті, майже тридцять років на громадських засадах очолює музей Т. Г. Шевченка.

Про пам'ятне місце нашого району говорив Володимир Євгенович — хуторець Припутні, що був майже околицею села Мошориного. Там жив козак Семен Климовський — автор пісні «Іхав козак за Дунай», до якого часто навідувався його друг Дмитро Красицький — родич Шевченка.

Немає тепер Припутнів, не зберігся чарівний куточок землі, де колись буяло життя, виривали прирадість.

З яким натхненням малювали хлібне поле, жінон з серпами, що жнуть пшеницю, п'ятикласниці О. Чорнобривець і Л. Медведєва! Продовженням цієї теми є їх другий малюнок — дівчина у вишиваній сорочці, запасці, стрічках і віночку, з хлібом-сіллю на гаптованому

рушникові і написом: «Ласкаво просимо на Україну!».

Сестричці Олені, другокласниці Оксана Чорнобривець, виконала малюнок на тему «Я пас ягнята за селом».

Цілу серію малюнків на тему «Любіть Україну!» представили десятикласники Т. Соколовська, О. Таран, О. Турлюн, Н. Свіш, Т. Миколаєвська, Ю. Брижний та інші. Добре виконала портрет Т. Г. Шевченка семикласниця В. Кіндратенко.

Переможцями конкурсу вийшли десятикласниці Л. Магар і Н. Шевченко, робота яких «Садок вишневий коло хати», визнана кращою.

...І ось вони лунають — пісні ювіляра, перегукуючись з народними, зливаючись у єдину гармонію краси і правди життя.

«Зацвіла в долині червона калина», — схвилювало відтворене ліричну картину хоровою групою сьомого класу.

І знову лірика — «Місяць на небі».

Двома хороводами — «Ой, у лузі калина» та купальським «Марина» порадували присутніх дівчата-старшокласниці.

Не такою вже простою справою виявилось зібрати і зв'язати... звичайнісіньку мітлу. Невміло брали позу руки, раз у раз розсипали її, плуталися мотузки, не в'язали вузли...

Широко, багатопланово відзначає щорічну свято Т. Г. Шевченка школа № 1, яка носить його ім'я. Старанно готуються всі класи. Глибоко вивчають творчу спадщину Кобзаря, відшліфовують рідну мову, збирають перлини фольклору, готують національне вбрення, розпитують старших про звичаї і традиції діда-прадіда, відроджуючи їх у своїх виступах.

Іх натхненники: вчителька української мови Є. Л. Чехляд, організатор позакласної роботи М. О. Бургаз і вчителька музики Т. О. Петренко.

В. ОСТРОВЕРХОВА.

м. Знам'янка.

ТАКІ НЕЗРОЗУМІЛІ САШКИ І ОЛЕНКИ...

Учителі і учні, діти і батьки. Скільки сліз і образ, душевного болю і навіть затаєної злості зустрічаються в житті. Шлях до взаєморозуміння такий довгий, а часом і нездоланний. А ще ж коли дитина «важка», колюча, неслухняна, а ще ж як приходить час першої закоханості... Деякі батьки б'ють дітей, інші вмовляють (здебільшого безуспішно), ще хтось взагалі махнув рукою: «Що буде, те й буде». А за всім цим — нереалізовані можливості, почуття закомплексованості, невпевненості і в дітей, і в дорослих... Наш співрозмовник кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Кіровоградського державного педагогічного інституту імені Пушкіна Ніна Олександрівна Головань.

— Останнім часом все частіше доводиться чути думку: у школі потрібен психолог...

— У січні-лютому у нас пройшов семінар по підготовці психологічної служби. Ініціаторами виступили інститут удосконалення вчителів і обласно. Були представники від усіх районів. Так що ця робота тільки починається. І це дуже важливо. Майже всі країни світу мають розгалужену і розвинену сітку психологічних служб. З'являються у нас такі служби для таксистів, робітників, а от для учителів, які чи не найбільше потребують поради психолога, такої служби ще нема. Так само й для учнів. У жовтні при нашому інституті відбудеться семінар з цього питання для вчителів молодших класів. У Харкові, Києві, Ленінграді при університетах є 10-місячні курси по підготовці шкільних психологів. Є пропозиція організувати такі курси і при нашому інституті. Розумієте, психолог у школі повинен бути і вчителем, а не тільки науковцем.

У цьому навчальному році в нашому інституті з першого курсу введено два спецкурси по діагностиці психічного розвитку дитини.

— Ніна Олександрівно, що конкретно залежить від психолога, які його функції?

— Діти прийшли до школи. Тут же, з першого дня, з першого уроку, психолог може (існують відповідні тести) визначити чи готова ця дитина до навчання. Є ж різні діти. Одна вже в шість років готова вчитись, інша має рівень розвитку чотирирічного малюка. Зараз ідуть розмови, щоб створювати в школах перехідні класи для тих дітей, які ще не готові до навчання, бо якщо їх одразу кинути у вир обов'язків і вимог до школяра, то вони назавжди втратять бажання вчитись, ми відбираємо у таких дітей майбутнє.

Є ще ж і різні рівні засвоєності матеріалу. Якщо дитина має низький рівень, то вчитель повинен виховати в дитини бажання вчитись. А ми залишаємо після занять, ставимо двійки, замість того, щоб знайти можливість розвинути мислення. Була в мене одна дівчинка. Скільки я не пояснювала їй таблицю множення і дробів, ніби все розуміла, на другий день спитано — нічого не знає. Якщо принесла велике смачне яблуко. Ось на тому яблуці вона й засвоїла дробів. З'їла одну другу, одну восьму, одну шістнадцятку... Вчитель повинен думати, на ходу конструювати методи впливу на дитину. А психолог має йому підказати, що цій дитині потрібна саме та на допомога.

А профорієнтація? Ми з першого по одинадцятий клас проводимо зустрічі в школі з представниками різних професій. Це треба робити в перших-третьох класах. А далі здібності, сфери вираження індивідуальності повинен визначати психолог.

— Мабуть, батькам не завадило б мати якісь елементарні знання з психології...

— Вплив батьків на виховання дитини величезний. Якщо з дня народження до повноліття дитина проходить шість періодів психічного дозрівання, то три з них припадають на дошкільний вік. Ясла, садки — це біда для дитини до трьох років. Науковці підтверджують, що важкі діти складаються з шести місяців до трьох років. І тут дуже багато залежить саме від матері. Мати повинна якомога більше спілкуватися з дитиною. До одного року дитина розвивається психічно кожного дня, і будь-яке ваше слово, погляд, усмішка мають значення, до трьох років — щотижня, до восьми — щомісяця. Як важливо не пропустити цей час! Науковці проводили такий експеримент. Одній дитині протягом першого року життя, коли вона плакала, включали музику, іншій — запис голосу няні, ще з іншою була постійно мама. То та дитина, що слухала голос няні, відстала на 3 місяці, та що музику — на 6, порівняно з тією, що була з мамою.

— Дуже складний час, по-моєму, настає і для батьків, і для вчителів, і для дітей, коли настає перша закоханість.

— Я вважаю, що дитина з самого раннього віку повинна мати товариство протилежної статі, щоб вміти себе поводити. В перших класах дитина опановує процесом навчання. Це для неї нове. Виконувати завдання, слухати на уроці, засвоювати матеріал. Пізніше ж приходить період, коли для дитини найважливішим в житті стає спілкування. Тому й вчителям в процесі навчан-

ня, треба використовувати нові, активніші форми — спільні походи, бесіди, змагання. У цьому віці дитина засвоює всі соціальні ролі, які їй треба буде виконати — друга, нареченої, коханої чи коханого. Діти шукають вірші про любов, малюнки. Дорослі іноді вважають це розпушенням.

— Пам'ятаю, ми в школі писали такі звані пісенники. Різні квіточки, гарні жіночки, пісні...

— Так, це явище того ж роду. Дитина намагається збагнути світ людських стосунків. Вона уважніше придивляється до матері й батька, оцінює їхні взаємини, навіть підглядає. Нам необхідно в школі вводити предмет етики і психології сімейного життя десь із 5-го класу, а не з 9-го, як у нас робиться. В Америці, до речі, такий курс вивчають із шести років. Так от, коли дитина намагається зрозуміти і відчувати, що таке дружба, любов, батьки, а часом і вчителі лаяються, виникають сварки, з'являються докори, що знизились успішність, що десь затрималась, пізніше прийшла чи прийшов додому. Звичайно, контроль повинен залишатись.

Але й має враховувати, особливості підліткового періоду. Чомусь батьки турбуються про те, що треба купити нову форму, портфель, а як намагається зрозуміти дитину, про це забувають. А нерозуміння може обернутися потім трагедією. Наприклад, мати не пускає дівчинку нікуди, не хоче, щоб вона мала багато друзів (вчитись треба!), а потім, коли їй 20—23 роки, то мати вже й не проти, щоб вона вийшла заміж, але дівчині тієї тепер важко знайти своє оточення. Їй здається, що перший, хто освідниться в любові, це вже навки. Вона не знає, що може бути інакше. У неї нема ніякого досвіду. Так дуже просто помилитись, через це багато людей залишаються на все життя нещасливими.

— Виховання суто жіночних рис у дівчаток, так само чоловічих у хлопчиків, по-моєму, взагалі, біла пляма для нашої школи, де все стандартизоване і регламентоване.

— Стаття характеризує три властивості: будова фігури, тип поведінки і тип розуму. Це треба враховувати в процесі виховання. Дуже часто в сім'ях, де немає батька, виростають хлопчики з жіночним типом поведінки. Є й дівчата з чоловічим. Такі діти часто не можуть виявити себе, у них розвивається комплекс неповноцінності.

Проблеми, що підняла Ніна Олександрівна, важливі і складні. Якщо вас зацікавила ця тема, напишіть нам! Розмова буде продовжена. Можливо, хтось наведе конкретний приклад із життя своїх друзів, знайомих. Можливо, комусь сьогодні не легко...

КООПЕРАТИВ «ВЕСЕЛКА»

ПРИ ОБЛЗДОРОВІДДІЛІ

при використанні ліцензійної технології проводить діагностику більшості захворювань за станом рогівки очей. На побажання клієнтів і за допомогою нескладних і абсолютно не шкідливих маніпуляцій фахівці змінюють забарвлення ваших очей. Користуйтеся послугами кооперативу «Райдуга»! ЗАПИС ПО ТЕЛЕФОНУ 2-27-65..

Кіровоградській кондитерській фабриці терміново потрібні на постійну роботу різноробочі на перебирання пряників і цукерок. Зарплата — 200—250 крб. Частину суми можна отоварювати виробами фабрики. Звертатись запрошуємо лише одинаків до 30 років. Надається житло.

КООПЕРАТИВ «ПОСЕРЕДНИК».

Спробуйте заплющити очі. Щойно сміялись чийсь обличчя, мчали по вулицях авто, залишаючи після себе сизі смердючі хвосты. Щойно світило сонце, від якого уже в ці, не по-березнево тепло дні, починаємо хова-

І раптом все зникло. Живими залишилися тільки дарована нам природою можливість бачити розмаїтні та інколи ми власними руками руйнуємо це диво — природу.

Не поспішайте заперечувати сказане, бо мова йде про підлизування до природи, а не про її руйнування. Підлизування до природи — це не тільки в прямому, а й в переносному значенні. Бо господарства, за підвищений радіаційний фон, який в межах дозволеного, за «турботу» про жіночку-матір — мадонни задихаються від малючих випарів, вергають

не тільки в прямому, а й в переносному значенні. Бо господарства, за підвищений радіаційний фон, який в межах дозволеного, за «турботу» про жіночку-матір — мадонни задихаються від малючих випарів, вергають

ДЛЯ найбільш скептичних пропоную приймати в Світловодську, де в одній із шкіл-інтернатів навчаються діти, яким за чужі гріхи природа «відомстила»... Зовсім сліпих серед них немає. Є діти, які підходять до цієї межі, є напівсліпі. Є й такі, що в окулярах бачать ще цілком пристойно. Іх, на жаль, буквально одиниці. В основному ж учні інтернату — це ті, для кого навчання в спеціалізованій школі є можливістю бути нарівні з усіма своїми ровесниками, одержати хай не таку глибоку, та все ж нормальну освіту, аби потім влаштуватися на роботу. Хоча з нею теж купа проблем.

Вперше я почула про цю школу кілька років тому в розмові з одним офтальмологом (більш поширено — окулістом), котрий розповів, що чимало батьків нарікають на її існування саме в Світловодську, адже приміром добиратися до нього із Гайворона чи Устинівки дуже далеко. Зручнішим для неї був би Кіровоград, він майже в центрі області і найголовніше, що з усіх районних селищ і міст сюди йдуть автобуси, що для батьків дуже зручно. Хоча, заперечив сам собі співбесідник, школа там розміщена за містом (подалі від шуму і газів) у сосновому бору, де прекрасне повітря, де тільки тиша і пташки. У Кіровограді ж таких умов не буде, так що в цьому плані діти, звичайно, у вигравному варіанті.

Яким же було моє здивування, коли з'ясувалось, що школа ця ні в якому не в бору, а в самісінькому центрі міста, на вулиці Леніна і діти тут дихають тим, чим й інші тисячі світловодців. Розташована вона у приміщенні, якому вже років під тридцять, де спочатку був звичайнісінький інтернат, а оце ось років десять як організували тут спеціалізовану школу для слабозорих дітей. Класи переробляли із колишніх житлових кімнат, так що для тих, хто вчиться в звичайній школі, де — стандартний коридор і класи — наліво, направо, їх тутешнє розміщення викличе здивування.

Та не це найсуттєвіше. Головне, що приміщення потрібен напівлітаний ремонт. До цього спонукають і його вік, і труби, які іноді рвуться в найнезручніший момент, приміром, цієї зими. Є й тріщини на стелях, й інші дефекти, котрі поки що маскуються старанними руками педагогів і викладачів. Та косметина рятують жінок, а приміщення врятує тільки ремонт.

Так вирішив і недавній директор школи Анатолій Володимирович Ткач, тому робить все можливе, аби нинішнього літа школа позбавилась різноманітних візових дефектів і виглядала десь так, як напочатку свого існування, а то навіть і краще. Бо не було тоді таких кімнат для ігор, які нині є в спальному корпусі. Вони, правда, ще не оформлені до кінця, зате й зараз зустрічають «всюди сюди входять» такими прекрасними малюнками на стінах, таким розмаїттям фарб і кольорів, що очей не відірвеш.

Чим іще відрізняється ця школа від звичайної загальноосвітньої? Тим, що вона теж десятирічка, але за десять років у ній діти одержують такий обсяг знань, як у середній школі за дев'ять, тобто програма подовжена на один рік. Пов'язано це з тим, що інтенсивність навчання тут набагато нижча. Як каже завуч Валентина Іванівна Ярова, «немає темпу на уроках». Записується навчальний матеріал в основному зі слів учителя, на дошці діти просто-напросто нічого не бачать.

Пишуть вони в спеціальних зошитах, де відстань між лініями удвічі, а то й утричі більша, ніж у звичайних. Присилають їх аж із Москви, хоч сама бачила, що на зворотньому боці стоїть штамп Житомирської фабрики. Відповідно, є проблеми із спеціальними підручниками. Мало того, що їх не вистачає, до того ж приходять вони теж із далекої столиці, а значить російською мовою. В школі ж діти в основному українськомовні і хоча подібні інтернати іще є на Україні, у Києві не поспішають із підготовкою таких акрай необхідних підручників. Адже у звичайних — діти або нічого не бачать, або так напружують уже зіпсований зір, що їм від цього тільки гірше.

Пишуть вони «під руку», як кажуть учителі. Тобто, ліва рука, котра лежить на парті, дає змогу правій (поверх неї) писати рівенько, а рядок і не дозволяє їй «з'їхати вниз».

Ми посиділи з А. В. Ткачем хвилини із двадцятьма на уроці математики в дев'ятому класі. Тринадцять хлопців і дівчат старанно записували все, що стосувалося додавання векторів. Для загальноосвітньої (особливо, міської) школи тринадцять учнів — це нездійсненна мрія, для цієї — сувора необхідність. Що особливо вразило — тут немає культу шкільної форми. Деякі з дівчат сиділи у стандартних коричневих платтях, а от фізорг класу — Ірина прийшла на урок у светрі і джинсах. Ще одна симпатична білявка була одягнена в такі обнови, що і вчительки б позздрили. Це шокувало тільки мене (педагоги ставляться до такого фак-

ту нормально), бо знаю, як у наших дев'яти- і одинадцятирічках примушують школярів носити ненависну багатом стандартну форму, як з першого класу чітко розподіляється, що дівчатка з 1-А одягатимуть сині банти, з Б — червоні, з В — коричневі і так далі.

Пам'ятаю, як відкалась моя подруга, що за цим розподілом її донька повинна була носити щодня саме червоні. По-перше, вона не могла ніде їх купити, по-друге, дівчинка її була настільки худя, що з величезними труднощами роздобути банти робили її схожою на живий скелет. Ні прохання матері зробити виняток для дочки, ні слези після того, як над дівчинкою бунувально знущалися однокласники, називаючи «скелетиком», не допомогли. Коли ж жінка стала вимагати, аби перевели доньку в інший клас, де голубі або червоні банти, директор категорично відмовив: там і так учнів понад всяку норму.

Тому чесно кажучи, на мене війнуло чимось домашнім, неказеним від такої, здавалось би, дрібниці. Шкільна форма є у них у всіх, — заспокоїв Анатолій Володимирович, — ми ж на державному забезпеченні. Однак терору за те, що сьогодні хтось одягнув її, а завтра — ні, ми не влаштуємо. Для нас важливіше, аби вони змогли спробувати (враховуючи хвороби багатьох із них, дуже важко вимагати високі результати) взяти те, чому ми їх намагасмо навчити. Повірте, це дуже нелегко — і для учнів, і для педагогів. Тому ранили дитячу душу нотацією за те, що якийсь раз хтось із них залишив шкільну форму на вішалці у шафі, просто не по-людськи. Вони й так безвинно страждають за чийсь упущення і легковажність.

Яка жалка реальність, яка дика помста людині за її безгосподарність, некомпетентність, безглуздість багатьох рішень і проєктів. Отруєна земля, отруєна вода, отруєне повітря, добралось уже й до космосу — скільки ж це тисячами дитячих нещасть «відомстити» нам природа. Вона захищається від хижацького ставлення до себе і часто б'є по найбезвинніших, чий світлі душі, приходячи в цей світ і не завдавши нікому жодної кривди, стають скривдженими уже з перших днів свого існування.

Для учнів цього інтернату існують десятки заборон: не можна грати у футбол, не можна бігати, не можна вільно ходити в місто самому (старші — групами, молодші — обов'язково з вихователем і то — зовсім недалеко), не можна дивитись телевизор (тільки тришки, та й то зрідка), не можна... Та скільки ще таких не можна. Тому й вводяться у цій школі уроки, про які в звичайній ніколи й не чули.

Наприклад, соціально-побутове орієнтування (СПО). Хлопці й дівчата ходять на пошту, в магазин, де вчать елементарним речам: відправити телеграму, правильно розрахуватися за покупки, вибрати те, що потрібно. У домашніх умовах приготувати бутерброд, тобто їм треба навчатись всьому тому, на що ми особливо й уваги не звертаємо, бо якщо приходять якісь саме по собі. Там мама підкаже, там сам побачить, як хтось інший робить (воістину, справедлива приказка — «краще один раз побачити, ніж сто разів почути»), їм же треба це все засвоювати не скільки через зорове, скільки через дотикове сприймання.

Ось, приміром, є ромашка, — говорить молодий педагог Тетяна Хмара. — Для нас вона квітка та й годі. А цим дітям треба розповісти, якого вона кольору, якої форми, дати їм, як кажуть, — помацати, щоб вони відчували її руками. Бо багато з них її просто не бачать. Або пташка на гілці. Вони сприймають тільки

її голос, на слух, про все ж інше треба розповідати. Тобто, ми адаптуємо наших вихованців до соціальних умов. Як там далі не прийдеться, але їм жити в цьому світі і треба пристосовуватись до нього.

Крім СПО ще є ритміка, де відпрацьовується координація рухів та просторова орієнтація, лікувальна фізкультура, котра спрямована на виправлення порушень осанки (бо ж пишуть і читають нахилившись аж до самісінької партії), ще логопедичні заняття з тими, в кого через хвороби порушена мова, знижений слух. Іще скільки всього, що у здорових ровесників викинуло б у крайньому випадку просто здивування. Бо їм все це дано нормальним повноцінним життям.

С КІЛЬКИ побачено, почуто, вистраждано за один день перебування у цій школі. Газетної площі не

вистачило б, аби описати те, з чим довелось зіткнутись. З одного боку — біль, і страждання дітей, їх батьків, з іншого — величезна робота педагогів, котрі роблять все можливе і неможливе, щоб ці діти хоча якійсь мірі не відчували себе обділеними. Годують тут п'ять разів на день (і дуже смачно), за останній період придбали велику кількість різноманітної навчальної апаратури, три телевизори (новий директор постарався). Другий рік при інтернаті функціонує підлітковий клуб «Ікар», де бажано можуть вчитись танцювати, конструювати, слухати лекції про великих культурних діячів — художників, скульпторів, композиторів.

— Ми хочемо зробити все можливе, — говорить директор клубу Ольга Король, — щоб і наші діти прилучались до прекрасного, росли фізично здоровими, щоб, покарані долею, вони не карались іще раз байдужістю і бездушністю дорослих. Спасибі велике всім, хто не відмовляє нам. Це і тренер спортивного товариства «Спартак» Олексій Петрович Меркур, котрий щотижня безкоштовно водить старшокласників у басейн міського спорткомплексу (нам би на це грошей не вистачило), і керівник ансамблю народного бального танцю «Ритм» райснного будинку культури Ірина Шабаліна, котра не тільки навчає наших дітей танцям, а й часто приводить своїх вихованців і влаштовує чудові концерти. Це і викладачі міської музичної школи № 1, які теж приходять до нас і несуть в дитячі душі прекрасну музику.

— Скільки заслуженого і незаслуженого бруду виливається сьогодні на кооператив, — продовжує Ольга. — Не хочу розбиратись, де правда, а де — ні, сказав одне — без допомоги багатьох із них ми не мали б чимало того, що сьогодні маємо. У минулому році на виділені виробничим об'єднанням твердих сплавів гроші ми закупили меблі і спортінвентар, 1000 карбованців дав на культурну програму кооператив при залізобетонному заводі (керівник Юрій Уткін). Із січня цього року будівельний кооператив, де бригадиром Володимир Вовченко, щомісячно перераховує нам 1% відрахувань від загальної суми одержаної ними зарплати. До того б я не зверталася, кого б не просила, ніхто ніколи не відвернувся.

А ось факти, які навіть мені директор школи, 300 карбованців перерахував інтернатові міськрайонний вузол зв'язу, по 15 тисяч — виробниче об'єднання «Олімп» і завод «Калькулятор», 13 тисяч — завод чистих металів, Кооператив «Олімпік», що при в/о «Олімп», перерахував по 100 карбованців на ошадні книжки восьми дітям-сиротам.

Ви бачите, як гойдається березова гілка, як палахкотять на килимках чудові троянди? Ви бачите, як сохне трава від радіаційних викидів і зашнуровує дозиметр там, де валяються нікому не потрібні вининуті смертоносні ампули, де «у межах дозволеного»? Ви бачите, як квітнуть яблуні в саду і синіє в височині безмежне небо? Ви бачите дітей, які власним здоров'ям відповіли за повсякчасно проголошувану «турботу» про жіночку-матір і шалене дитинство? Ви бачите?..

Ви хочете, щоб ваші внуки і правнуки бачили сонце, річку, траву, квіти, щоб росли без туберкульозів, параличів, олігофреній, глухоти?..

Не ставте себе НАД ПРИРОДОЮ, будьте РАЗОМ З НЕЮ, допоможіть їй, інакше, хто знає, кому і як вона може «відомстити»...

Ольга ПИЛИПЕНКО.

м. Світловодськ.

У зв'язку з переходом на госпрозрахунок підрозділ позавідомчої охорони РВВС надає новий вид послуг — охорону ваших близьких. Це має особливо зацікавити чоловіків, котрі часто бувають у від'їздах. Для отримання інформації використовуються останні досягнення науки і техніки. Таємниця інформації — гарантується. ДОВІДКИ — ПО ТЕЛЕФОНУ 2-54-26.

Підкреслити зваби

Вашої статури допоможуть кожну послугу кооперативу «Мавлай», який щойно організовано при місцевому художньому фонді. Висококваліфіковані майстри прикрашають торе замовника вишуканими наклепками.

ЗА ДОВІДКАМИ ЗВЕРТАТИСЬ ПО ТЕЛЕФОНУ 4-94-94.

І сьогодні ці дві живучі, на жаль, звички — куріння й захоплення алко-голем — стають причиною сотень ти-сяч передчасних смертей і невиліков-них недугів. Вчені стимались доводити, що це шкідливо, лікарі безсилі опу-скають руки перед черговою тютюно-вою жертвою, а мільйонна армія кур-

ців і любителів «розслабитися» — із року в рік не зменшується. У п'яному чаду скоюються найстрашніші злочини, від прокуреної матері годі чекати здорової дитини.

Зупиніться, задумайтесь, чи варто витрачати на це своє здоров'я. Пам'ятайте, що за ваші згубні звички дове-

деться «відповідати» дітям і онукам.

Спробуйте відчувати себе сильною во-льовою людиною, яка здатна подола-ти будь-яку шкідливу звичку. Можете скористатись допомогою лікарів: во-ни знають чимало рецептів, але не від-кидайте й народних засобів...

Чай — не горілка

Шлях від першої чарки, випитої для підняття на-строю, до важкої вилікової хвороби — хронічного алкоголізму — у жінок значно коротший, ніж у чо-ловіків. Якщо в середньому в останніх він дорів-нює 8—10 рокам, то у жінок 3—4, а то і 2—3 ро-кам. У той же час, у підлітків він іще коротший.

На жаль, забутий звичай, за яким молодята на весіллі мали право пити тільки квас. Заборонялось вживання алкоголю до 30 років, тобто у найбільш дітородному віці. Цей приклад наших предків вар-тий того, щоб наслідувати його і в наші дні.

Відомо багато методів лікування алкоголізму лі-карськими рослинами, зокрема, відваром копитня європейського, трави плауна-баранця, центурії (зо-лотисячник), материнки, чебреця та інших.

Чебрець швидко знімає напруження і неприємне відчуття в області серця, в руках і ногах. У багатьох хворих уже після двотижневого вживання цього на-стою виникає байдужість до спиртного, а у деяких навіть і відрива до нього.

Німецький психіатр Е. Крепелін радить замінити алкоголь... чаєм, котрий швидко знімає втому, під-вищує загальний тонус і настрій, помітно покращує психічну діяльність. Смачний, ароматний, до того ж цілющий чай можна одержати не тільки із чайного дерева, а й з інших рослин. Наприклад, листків су-ниці, липи, малини, ожини, чорниці, глоду, вересу... Вміло підібрані трав'яні збори — це цілий комп-лекс різноманітних лікувальних препаратів, вітамі-нів, мікроелементів, біологічно активних речовин, котрі за цілющою силою значно перевищують зви-чайний чай — чорний або зелений.

Ось декілька рецептів, котрі неважко приготувати самому в домашніх умовах.

1. Листки суниці лісової, ожини, чорної смороди-ни, чебрецю, плоди шипшини (всього порівну).

2. Ромашка аптечна із звіробоем продірявленим або ромашка аптечна із м'ятою перечною і без-смертником, ромашка з материнкою і звіробоем.

Вживання такого чаю, особливо натщесерце, очи-щає організм від шлаків, лікує запальювальні проце-си і, взагалі, нормалізує життєдіяльність організму.

Для приготування чаю лісові і садові листки (тра-ву, цвіт) беруть із розрахунку — одна чайна ложка на склянку кип'ятку і 3—5 хвилин варять на слаб-кому вогні або просто настоюють 15—20 хвилин.

Пити чай можна не тільки гарячим, але й холодним (літом у спеку). Особливо смачні холодні чаї, якщо за 10—12 годин до вживання додати до них трохи натурального меду.

3. Чай із яблуками. Шкірку яблук варять 10—15 хвилин на слабкому вогні. За 2—3 хвилини до за-кінчення варіння можна додати висушену цедру лимона, апельсина або грейп-фрута. Сумішшю за-лити чай і дати настоятись.

В Івано-Франківській області на Делятинській продуктово-смаковій фабриці налагоджено вироб-ництво карпатського трав'яного чаю, рецепти яко-го затверджені Міністерством охорони здоров'я СРСР. Особливо сподобався покупцям «Лісовий аромат» (цвіт липи, корінь кульбаби, плоди калини та інше), а також напій «Яремча» (звіробій, плоди шипшини і горобини). Так чому ж не відродити традиційні чаювання? Можливо, вони відтіснять спиртне — обов'язковий атрибут ресторанів і кафе?

Курити чи?..

Якщо ви палите, але хочете покинути, хоча ніяк не можете позбавитись цієї шкідливої звички, спробуйте зробити так. Заваріть в однакових пропорціях дві тра-ви: багульник болотний і звіробій — по одній столовій ложці кожної на 800 мл води. Двадцять хвилин кип'ятіть на слабкому вогні, дайте постояти три години і пийте як чай: у півсклянки настою доливайте півсклянки кип'ятку. Чай виходить надзвичайно ароматний і смачний...

Він до того ж знижує апетит, покращує роботу ки-шечника, сечового міхура і нирок, а шкіру обличчя при тривалому вживанні робить м'якою, ніжною і чист-тою. Що особливо важливо для курців — чай очищає легеневі шляхи. Він не викликає снотворного ефекту після денного прийому, а нічний сон, навпаки, стає глибшим і приходить швидше.

Колір чаю дуже гарний — рубіново-червоний. При його кип'ятінні квартира сповнюється ніжним запахом багульника, котрий освіжає повітря в кімнаті, знижує будь-які неприємні запахи. Якщо звичайну заварку не-обхідно змінювати кожний день, то заварка цих двох трав, постоявши, стає ще смачнішою і не псується на-віть через два-чотири дні при кімнатній температурі.

І ще одна порада. Якщо ви добре промерзли на вулиці, або промочили ноги чи відвідали хворого гри-пом товариша, прийшовши додому, обов'язково ви-пийте дві таблетки глюконату кальцію або гліцерофос-фату кальцію. Дітям достатньо однієї таблетки. Але випити її потрібно відразу ж, не чекаючи, коли з'явля-ться перші ознаки хвороби. Пам'ятайте, що завтра ви можете захворіти, тому таблетки приймайте сьогодні ж.

ФУТБОЛ

Повідомляємо болільників, що зустріч кіровоградської «Зірки» з чемпіоном сезону-89 московським «Спартак» 26 березня закінчи-лася з рахунком 1:0 на користь кіровоградців.

Фото В. ГРИБА.

КОНКУРС ТРИВАЄ

Багато листів ми отримали у відпо-відь на завдання першого туру нашого конкурсу. На жаль, не всім нашим до-писувачам вдалося вірно вирішити всі завдання. Але здаватися ще рано. Адже попереду ще три тури.

Першими вірні відповіді до редакції надіслали кіровоградці В. А. Пінаєв, В. І. Цивільов, В. Г. Коломієць, гайво-ронець В. Т. Кирилов та інші.

Ось правильні відповіді на завдан-ня першого туру:

ЗАВДАННЯ 1

1. Креп! Крі8!
1. Феб! Крі6.
1. Фб7! цугцванг.

ЗАВДАННЯ 2

1. Кd4! цугцванг.

ЗАВДАННЯ 3

1. Фh1! цугцванг. 1. ...Сb7. 2. cbX.
1. ...K ~ 2. Фh3X.

ЗАВДАННЯ 4

1. Фd6! Cd3 2. Фg3 C ~ 3. h4X.

ШАХОВНИ КЛУБ «КАІСА»

1. ...Cf5 2. Фh6+Kpg4 3. Ke5X.
1. ...Ch5 2. Фf6+Kpg4 3. Kf2X.

А зараз ми пропонуємо завдання другого туру.

ЗАВДАННЯ 1

- БІЛІ: Kpg3, Фb7, Cc4, Ke8, Kf7 [5].
- ЧОРНІ: Kpf5, Kb4 [2].
- Мат в 2 ходи. [2 очка].

ЗАВДАННЯ 2

- БІЛІ: Kpf6, Фc2, Td7, Kc6, п. b6 [5].
- ЧОРНІ: Kpc8, Ta7 [2].
- Мат в 2 ходи. [2 очка].

ЗАВДАННЯ 3

- БІЛІ: Kpd8, Фb8, Kc8 [3].
- ЧОРНІ: Kpa3[1].
- Мат в 3 ходи. [3 очка].

ЗАВДАННЯ 4

- БІЛІ: Kph2, Ta1, Ce2, Kd3, Kh3 [5].
- ЧОРНІ: Kph4, Ta8.
- Мат в 3 ходи. [3 очка].

Нагадаємо, що термін надсилання рішень на них — 10 днів з дня публі-кації їх у газеті.

Учіться правильно дихати

Природний тип дихання, як прави-ло, починає порушуватись із 12-річно-го віку. У жінок переважає грудний тип дихання, у чоловіків — черевний. А ось змішаний, коли в процесі бе-руть участь всі м'язи — грудної кліт-ки, діафрагми, черевного пресу і т. д. — це саме те, до чого треба прагнути.

Щоб «поставити» дихання, треба пам'ятати про осанку. І одночасно освоїти допоміжні вправи для розви-тку верхнього, середнього і нижнього дихання.

Нижнє дихання. Після повного ви-диху розслабте живіт, почекайте, по-ки не з'явиться потреба вдихнути, і починайте, випинаючи живіт, повіль-ний, рівномірний вдих (діафрагма при цьому опускається, розтягуючи нижні відділи легенів). Після вдиху, не роб-лячи паузи, повільно втягуючи живіт і не напружуючись, видихніть до кінця. При потребі вдихнути продовжте вправу. Підберіть ритм, при якому видих вдвоє довший від вдиху. І ста-райтесь не «збитися» на звичайне ди-хання.

Середнє дихання. Мета цієї впра-ви — навчити вас розширяти грудну клітку, розсуваючи ребра. Виконувати її треба, як і при нижньому диханні, але «залишивши у спокої» м'язи жи-вота.

Верхнє дихання. Тут працюють клю-чиці. При вдиху — невелике підніман-ня, видих за рахунок їх опускання. Техніка — та ж.

Відчувши, що дихальні м'язи набра-ли силу, можна вправи припинити. Те-пер всі альвеоли легенів вентильо-ються рівномірно, дихання «постав-лене», і можна на нього не звертати уваги. Адже повне дихання, до якого ми прагнемо, — це не постійні впра-ви, а кінцевий результат. Тренування повинні бути не частіше 5 разів у

день. Після 7 циклів вправ, виконаних підряд, добре відпочиньте.

Всім відомо, що вдих і видих ба-жано робити через ніс. Але бувають випадки, коли це «правило» доводить-ся порушувати. Наприклад, при пле-ванні, співі і звичайній розмові. Структура дихання змінюється і при фізичних навантаженнях. Пропонуємо комплекс спеціальних вправ, котрі чинять зміцнюючу, тренуючу та регу-люючу дію на організм. Вони важливі і корисні. Ритм дихання той же: видих вдвоє довший від вдиху.

Ритмічне дихання з подовженням ви-дихом. Займіть основну стойку (о. с.). Вдих робіть на рахунок 2—3, видих — на 4—6. Поступово вдих подовжуйте до рахунку 4—5, а видих — до 7—10. Слідкуйте за чіткістю ритму. Повто-рять вправу 4—6 разів.

Рівномірне дихання з активізацією видиху. В положенні о. с. зробіть пов-ний глибокий вдих через ніс і подов-жений, гранично повний видих через рот, як при задуванні свічки. Повто-рять 4—6 разів.

Очищувальне дихання. Займіть о. с. Зробіть глибокий вдих через ніс, а видих через напівзжаті губи трьома-чотирма короткими поштовхами. Особливо корисні ці вправи після довгого перебування в задушливому приміщенні із спертим повітрям. По-вторюйте 3—4 рази.

Заспокоююче дихання. Ця справа виконується головним чином після фізичних навантажень (в о. с.) або ж під час зупинки при дозованій ході чи бігові підтюпцем. Повільно, з повним глибоким вдихом підніміть руки вперед і розведіть їх в боки із поворотом долонь наверх. Одночасно злегка підніміть голву. На повільно-му повному видихі верніться у висхід-не положення, опустивши руки і го-лову.

Але пам'ятайте — все добре в міру.

3 2 по 8 квітня

понеділок

2 КВІТНЯ

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.30 — Мультфільми. 9.00 — «Слідопит». Художній фільм. 10.30 — Футбольний огляд. 11.00 — «Я вибираю нохання». Документальний фільм. 11.30 — Під знаком ПІ. По сторінках науково-популярної програми. 12.30 — Час. Телевізійна служба новин. 13.00 — VIII Міжнародний фестиваль телепрограм народної творчості «Веселка». 15.30 — ТСН. Телевізійна служба новин. 15.45 — До 45-річчя Перемоги. Документальний телефільм. «Не машини, а золото». 16.45 — «Чарівні дзвіночки». Мультфільм. 16.55 — Ми ідемо шукати. 17.25 — Дитяча година. З уроком німецької мови. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин. 19.00 — Читасмо Леніна. Вибір шляху соціалізму. (НЕР). 19.30 — Прем'єра мультфільму «Діло минуле». 19.40 — П. Чайковський. «Пікова дама». Фільм-вистава Великого театру СРСР. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.30 — Актуальне інтерв'ю. Участь бере перший заступник Голови Ради Міністрів СРСР, голова Державної комісії Ради Міністрів СРСР по продовольству і закупках В. Нікітін. 21.50 — Продовження опери «Пікова дама». 23.45 — ТСН. Телевізійна служба новин. 0.05 — «Батьки і діти». Телефільм. 1 се-

УЖИНОК «СІВАЧА»

Відбулося чергове заняття міської молодіжної літературної студії «Сівач». Цього разу в залі мистецтв обласної бібліотеки для юнацтва імені О. Вовчка лунали поезії наймолодших «сівачів», ветеранів студії, а також новачків. Головним опонентом у них був керівник «Сівача», член Спілки письменників СРСР, поет Валерій Гончаренко.

Вагомим творчим набутокм прозвітував Олександр Косенко. Його поезії нуртували любов'ю до рідної землі і емоційною напругою інтимної лірики. Із своїми новими ліричними віршами студійців познайомив Петро Довбенко.

Тарас Леонідов прочитав поетичні твори і пейзажну замальовку в прозі. Присемне враження на всіх справили світлі, самобутні поезії наймолодшої «сівачки», восьмикласниці Ярослави Бабиць.

На цьому ж занятті свої твори вперше прочитали новачки Олександр Старовойтов і Володимир Чебоксин.

В. ВАСИЛЕНКО.

рія. 1.20 — Кіноафіша. 2.20 — Театр естради. В. Толкунова. «Монолог жінки».

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Начальна програма. «У полі зодіаку». Науково-популярний фільм. 8.35, 9.35 — Історія. 9 кл. Культура Росії в першій половині XIX ст. 9.05 — Італійська мова. 10.05 — Наш сад. 10.35, 11.35 — Історія. 6 кл. Повстання Спартака. 11.05 — Російська мова. 12.05 — «Шинель». Художній фільм. 13.15 — «Да... де... ді... до... ду...». Документальний фільм про самодіяльного композитора П. Толмачова. 13.45 — Сеанс повторного телефільму «Приїхали на конкурс кухарі...». 17.00 — «Пісні весні». Мультфільм. 17.15 — Телестудії міст РРФСР. «Алтар Ієроніма Босха». Телевистава. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 19.00 — «Портрет на фоні десятиріч». Дві зустрічі з Ю. Нагібіним. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Колаж. 20.20 — Телестудії міст РРФСР (Новосибірськ). 21.00 — Телевізійний музичний абонемент. 22.00 — На сесії Верховної Ради СРСР.

вівторок

3 КВІТНЯ

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — Мультфільми. 9.15 — Здрастуй, музико! 10.05 — «Гірим словом моїм посміюся...». Документальний телефільм. 1 і 2 серії. 12.30 — Час. Телевізійна служба новин. 15.30 — ТСН. Телевізійна служба новин. 15.45 — Народні мелодії. 16.00 — Прем'єра документального фільму «Та не зрозуміли сказаних ним слів». 16.30 — Здрастуй, музико! 17.30 — Програма телебачення Угорщини. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин. 19.00 — Молодіжний вісник. 19.30 — 9 студія. 20.30 — Російські народні пісні виконує В. Шувалов. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.30 — Колаж. 21.35 — Прем'єра документального телефільму «Гірим словом моїм посміюся...». 1 серія. Про творчість М. Гоголя. 22.50 — Актуальне інтерв'ю. 23.00 — 2 серія документального телефільму «Гірим словом моїм посміюся...». 0.10 — ТСН. Телевізійна служба новин. 0.35 — «Батьки і діти». Телефільм. 2 серія. 1.43 — Спортивна програма. 2.13 — Ф. Зуппе. «Галатей». Вистава театру оперети.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Художній фільм «Ад'ютант його превосходительства». 1 серія. 10.35 — Шкільний екран. 10 кл. Основи інформатики і обчислювальної техніки. 11.05 — Доброго вам здоров'я. Відповіді на листи телеглядачів. 11.35 — Все про кіно. 12.55 — Клуб української пісні «Пломін». 16.00 — Новини. 16.10 — Екологія — турбота спільна. Кінопрограма «Забери Силкіна». 16.50 — До 45-річчя Великої Перемоги. «Позивні серцець бойових». 17.20 — Для дітей. «Кольоровий телефон». 17.50 — Документальний фільм «Пришелець». 18.15 — Концерт колективів художньої самодіяльності Запорізької області. 19.15 — До 120-річчя від дня народження В. І. Леніна. «Звірямо час». 20.00 — Актуальна камера. 20.30 — На добраніч, діти! 20.45 — Говоримо українською. 21.05 — Старовинна музика. 21.35 — Вперше на екрані УТ художній фільм «Міліна». 1 серія. 22.40 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — На-

вчальна програма. Науково-популярні фільми «Хочу бути принцесою», «Принцеса і людоїде». 8.35, 9.35 — Географія. 8 кл. Природа Далекого Сходу. 9.05 — Французька мова. 1 рік навчання. 10.35, 11.40 — Біологія. 6 кл. Від насіння до врожаю. 10.55 — Розминка для ерудитів. 12.00 — «Англіський вальс». Художній фільм. 13.05 — Ритмічна гімнастика. 13.35 — Сеанс повторного телефільму «Виконуючий обов'язки». 17.00 — 3 наших фондів. Концерт Г. Соколова (фортепіано). 17.55 — За безпеку руху. 18.00 — Ритмічна гімнастика. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 19.00 — «Я вам заспіваю...». 19.55 — Колаж. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Моноопер. 20.45 — Майстри екрана. Про життя і творчу долю кінорежисера А. Тарновського. Частина 2. 22.00 — На сесії Верховної Ради СРСР.

середа

4 КВІТНЯ

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — Мультфільми. 9.05 — Здрастуй, музико! 10.05 — «Гірим словом моїм посміюся...». Документальний телефільм. 1 і 2 серії. 12.30 — Час. Телевізійна служба новин. 15.30 — ТСН. Телевізійна служба новин. 15.45 — Музична скарбниця. 16.55 — «ТелеЕкно». Журнал. 17.25 — Дитяча година. З уроком німецької мови. 18.25 — Колаж. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин. 19.00 — В майстерні художника. 19.30 — «Старомодна комедія». Художній фільм. Вперше. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.30 — Актуальне інтерв'ю. 21.40 — Телевізійне знайомство. Народні артисти СРСР К. Максимов і В. Васильєв. 23.10 — І. С. Бах. Концерт для скрипки і струнного оркестру для мінор. 23.25 — «Тези». 23.45 — ТСН. Телевізійна служба новин. 0.05 — «Батьки і діти». Телефільм. 3 серія. 1.16 — «Повторення на ваше прохання». Концерт композитора Р. Паулса.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Село і люди. Колгосп «Маяк» Новоселицького району Чернівецької області. 9.50 — Науково-популярний фільм «В горах Уралу». 16.00 — Новини. 16.10 — Чиста криниця. 16.40 — Документальні кінофільми. 17.30 — Звучить гітара. 18.00 — «Усім миром». Громадсько-політична програма. 18.30 — «Крапля крові». (Кіровоград). Проблеми служби крові. 19.00 — У студії лікаря — депутати Рад. (Кіровоград). 20.00 — Актуальна камера. 20.30 — На добраніч, діти! 20.50 — «День за днем». (Кіровоград). 21.40 — Музичний фільм. 21.40 — Вперше на екрані УТ. Художній фільм «Міліна». 2 серія. 22.45 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Начальна програма. Науково-популярні фільми. 8.35, 9.35 — Основи інформатики і обчислювальної техніки. 11 кл. 9.05 — Німецька мова. 1 рік. 10.05 — Німецька мова. 2 рік. 10.35, 11.35 — Музика. 5 кл. 11.05 — Мама, тато і я. 12.05 — Майстри екрана. Про життя і творчу долю кінорежисера А. Тарновського. Частина 1. 13.20 — IX Всеросійський оперний фестиваль ім. Ф. Шаліпіна. 14.05 — Сеанс повторного телефільму. «Перші радощі». Художній телефільм. 1 серія. 17.00 — Мультфільми. 17.25 — Подолати свій біль. 17.40 — Співає Є. Іва-

нова. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 19.00 — Прем'єра документального телефільму «На схилах древнього вулкану». 19.15 — Сходина до Парнасу. 19.25 — Жар батьківського горнила. 19.55 — Колаж. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Виступають педагоги і студенти Молдавської консерваторії. 20.55 — Майстри екрана. Про життя і творчу долю кінорежисера А. Тарновського. Частина 2. 22.00 — На сесії Верховної Ради СРСР.

четвер

5 КВІТНЯ

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — «Неслухняне кошеня». Мультфільм. 8.45 — «Старомодна комедія». Художній фільм. 10.15 — Об'єкти. 10.50 — VIII Міжнародний фестиваль телепрограм народної творчості «Веселка». Фольклорна програма телебачення Сенегалу. 11.25 — Дитяча година. З уроком англійської мови. 12.25 — Колаж. 12.30 — Час. Телевізійна служба новин. 15.30 — ТСН. Телевізійна служба новин. 15.45 — До 45-річчя Перемоги. Документальний фільм «Будні російської лікарні». 16.05 — Мультфільми. 16.30 — Ефіопія сьогодні. Кінопрограма. 17.00 — На приз клубу «Золота шайба». 17.45 — Філософські бесіди. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин. 19.00 — До шістнадцяти і старші. 19.45 — Людина і закон. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.30 — Актуальне інтерв'ю. 21.40 — «Мій чайковський». Зустріч з В. Кліберном. 22.15 — Камера дивиться у світ. 23.10 — Танці, танці, танці... 23.45 — ТСН. Телевізійна служба новин. 0.05 — «Батьки і діти». Телефільм. 4 серія. 1.12 — Я. Френкель. «Про розлучення і зустрічі». 2.08 — «Зачарування романсу». Кіноконцерт.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Документальний фільм. 9.35 — В об'єктиві — тварини. Документальний фільм. 10.20 — Художній телефільм «Ад'ютант його превосходительства». 3 серія. 11.40 — Шкільний екран. 6 кл. Музика. 12.10 — Канал «Д». 16.00 — Новини. 16.10 — Для дітей. «Веселка». 16.40 — Любителю хорового співу. 17.10 — Науково-популярний фільм. 17.30 — Господарем на землі. 18.00 — Реклама. 18.10 — Концерт. 18.30 — Актуальна камера. 19.00 — Чемпіонат СРСР з футболу. «Динамо» (Київ) — «Динамо» (Москва). 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — Музичний телефільм. 21.30 — Молодіжна студія «Гарт». В перерві — 22.30 — Новини.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Начальна програма. Науково-популярні фільми. 8.35, 9.35 — Природознавство. 4 кл. Невже це я? 9.05 — Іспанська мова. 1 рік навчання. 10.05 — Іспанська мова. 2 рік навчання. 10.35, 11.40 — Біологія. 8 кл. Сільськогосподарські тварини. 11.00 — «Бурда моден» пропонує. 12.05 — Майстри екрана. Про життя і творчу долю кінорежисера А. Тарновського. Частина 2. 13.10 — Ритмічна гімнастика. 13.40 — Прем'єра документального телефільму «Веселка». Про свято весни. 14.10 — Сеанс повторного телефільму. «Перші радощі». 2 серія. 17.00 — Депортація. 17.50 — Мультфільм. 18.00 — Ритмічна гімнастика. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 19.00 — Футбол. Чемпіонат СРСР. «Динамо» (Київ) — «Динамо» (Москва). 1 тайм. 19.45 —

Колаж. 19.50 — Шопен. Інтерпретація і блискучий полонез. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Інформаційна програма. 21.00 — Футбол. Чемпіонат СРСР. «Динамо» (Київ) — «Динамо» (Москва). 2-й тайм. 21.45 — Ілюзіон. Художній фільм «Голубе на голубому».

п'ятниця

6 КВІТНЯ

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — Мультфільм. 8.45 — На приз клубу «Золота шайба». 9.30 — Людина і закон. 10.45 — До шістнадцяти і старші. 11.30 — Живи, Земле! 12.30 — Час. Телевізійна служба новин. 15.30 — ТСН. Телевізійна служба новин. 15.45 — «Зелена лампа». 16.15 — Фільм — дітям. «Горобець на льоду». 17.15 — Із глибини віків. 17.45 — Народна артистка СРСР О. Гоголева читає вірші і прозу російських і радянських авторів. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин. 19.00 — Прогрес. Інформація. Реклама. 19.30 — А. Оннегер. Прелюдія до «Бурі». В. Шекспір. 19.40 — До 120-річчя з дня народження В. І. Леніна. Художній телефільм «Штрихи до портрета В. І. Леніна». Фільм 1. «Полює голосування». 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.30 — Колаж. 21.35 — Актуальне інтерв'ю. 21.45 — Це було... було... 22.05 — Погляд. 23.50 — Відлуння дня. 0.15 — «Весілля Кречинського». Телефільм. 1 серія. 1.20 — «Юнона і Авось». Фільм-вистава. 2.45 — Співає О. Серов.

▲ УТ

16.55 — Шляхом оновлення. 17.25 — Документальний телефільм. 18.15 — День за днем. (Кіровоград). 18.35 — В об'єктиві тварини. Документальний фільм «Біла сова». (Кіровоград). 19.00 — «Темп». 20.00 — Актуальна камера. 20.30 — На добраніч, діти! 20.45 — Що вас хвилює сьогодні? 21.05 — «Директор театру». Вистава. 21.30 — Екран зарубіжного фільму. Художній фільм «У п'ятницю вечері». 22.55 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Науково-популярний фільм. 8.45, 9.45 — Світ, що нас оточує. 2 кл. Хочу з тобою дружити. 9.05 — Англійська мова. 1 рік навчання. 9.55 — «Білий сніг сарб». 10.05 — Англійська мова. 2 рік навчання. 10.35, 11.35 — Географія. 6 кл. Біосфера. 11.05 — «ТелеЕкно». Журнал. 12.05 — Грає Б. Гужинська. 12.45 — Футбол. Чемпіонат СРСР. «Динамо» (Київ) — «Динамо» (Москва). 13.30 — Роби з нами, роби, я ми, роби краще від нас. 14.30 — Сеанс повторного телефільму. «Перші радощі». 3 серія. 17.00 — Телестудії міст РРФСР (Владивосток). 17.45 — «Малахітова шкатулка». Мультфільм. 18.05 — Концерт артистів В'єтнаму. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 19.00 — Спогад. 19.20 — «Не задріть». Документальний телефільм. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Інформаційна програма. 21.00 — Відродження. 21.30 — Спорт для всіх. 21.45 — 3 фондів ЦТ. Художній телефільм «Здрастуйте, всі!». 1 і 2 серії.

субота

7 КВІТНЯ

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — Наш сад. 9.05 — Мультфільми. 9.20 —

Прем'єра документального телефільму «Я діду до полюса». 9.50 — Прем'єра. 10.50 — Хвилями поезії. 10.55 — Інститут людини. 11.55 — До 45-річчя Перемоги. Художній телефільм «Архів смерті». 3 серія. 13.35 — Партнер. Комерційний вісник. 14.05 — Прем'єра документального телефільму «Зри-те скорби наши...». Про жителів малих сіл Горьковської області. 14.55 — Спектр. 15.25 — У світі тварин. 16.25 — Політичні діалоги. Ситуація. 17.25 — VIII Міжнародний фестиваль телепрограм «Веселка». Мелодія Афганістану. 18.00 — Міжнародна панорама. 18.45 — Фільми режисера Г. Козінцева. «Король Лір». 1 і 2 серії. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.30 — Телескоп. 21.50 — Навколо сміху. Бенедикт письменника-сатирика О. Альтова. 23.15 — Відлуння дня. 23.30 — «Куд-куд-куді». Або Провінційна комедія з буфонадою, поп-музикою і ремінісценцією. Виконавці І. Корне-люк, І. Броневича. 1.00 — «Весілля Кречинського». Телефільм. 2 серія. 2.04 — По сторінках редакції «Навколо сміху». 3.16 — «І знову оперета». Фільм-концерт.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Ритмічна гімнастика. 9.50 — «На хвилі дружби». Концерт. 10.10 — До 120-річчя з дня народження В. І. Леніна. 10.55 — Доброго вам здоров'я. 11.25 — Вперше на екрані УТ документальний фільм «Три дні щастя». 11.45 — «Ріголетто». Вистава. В перерві — 12.40 — Новини. 14.20 — До 45-річчя Великої Перемоги. Документальний фільм. 14.40 — Літературна карта України. 15.25 — Для дітей. Художній фільм «Синій птах». 17.00 — Суботні зустрічі. 18.30 — Скарби музев України. 18.45 — Телетурнір «Сонячні кларнети». 20.00 — Актуальна камера. 20.30 — На добраніч діти! 20.45 — Концерт. 21.20 — «Міські історії». Прем'єра телеспектаклю. 23.00 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — «Образ». Художній фільм з субтитрами. 9.40 — «Вайгач». Документальний телефільм із циклу «Земля тривоги нашої». 10.30 — Педагогіка для всіх. 11.30 — Чемпіонат США з баскетболу серед професіоналів НБА. 12.30 — Телемарафон. Благодійний концерт у Фонд Спілки театральних діячів РРФСР. 14.30 — Відеоканал «Радянська Росія». 17.00 — Прогрес. Інформація. Реклама. 17.30 — Продовження благодійного концерту у Фонд Спілки театральних діячів РРФСР. 18.30 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 19.00 — Продовження благодійного концерту у Фонд Спілки театральних діячів РРФСР. 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Колаж. 20.20 — Продовження благодійного концерту у Фонд Спілки театральних діячів РРФСР. 23.15 — Нічний сеанс. «Вальс, вальс, вальс...». Кіноконцерт. 23.50 — «Анатомія кохання». Художній фільм. Вперше.

неділя

8 КВІТНЯ

▲ ЦТ (I програма)

8.00 — Спорт для всіх. 8.15 — Ритмічна гімнастика. 8.45 — Ти-раз «Спортлото». 9.00 — 3 ранку раненько. Передача для дітей. 10.00 — На службі Вітчизні. 11.00 — Ранкова розважальна програма. 11.30 — Клуб мандрівників. 12.30 — До 45-річчя Перемоги. Художній телефільм «Архів смерті». 4 серія. 14.15 — Здоров'я. 15.00 — Сьогодні День військ протиповітряної оборони. 15.15 — Музичний

кіоск. 15.45 — Сільська година. Панорама. 17.00 — Дитяча інформаційно-публіцистична програма. 18.30 — Фотоконкурс «Земля — наш спільний дім». 18.35 — Ж. Сарман. «Мамуре». Фільм-вистава Малого театру СРСР. У головній ролі народна артистка СРСР О. Гоголева. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин. 21.30 — Думки про вічне. Недільна моральна проповідь. 21.45 — Футбольний огляд. 22.15 — Диво російське — гмелі. 23.05 — Балет. балет. 0.15 — «Дуеня». Телефільм. 1.43 — Співає Б. Рубашкін. 3.03 — «Фриск-тайл». Документальний фільм.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.20 — Ритмічна гімнастика. 9.50 — «В неділю вранці». Інформаційно-музична програма. 10.55 — «Горяче серце». Вистава. В перерві — Новини. 13.15 — Для дітей. Канал «Д». 14.45 — Село і люди. 15.15 — Ви нам писали. 16.00 — Служба солдатська. 17.00 — Телеспортарена. 17.45 — Концерт. 18.20 — Документальний фільм. 18.30 — Спадщина. 19.00 — Здрастуй хор. 20.00 — Актуальна намера. 20.40 — На добраніч, діти! 20.55 — Ретронізоал. 21.45 — Художній фільм «Вій». 21.00 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — На зарядку, ставай! 8.15 — До Дня протиповітряної оборони країни. Концерт ансамблю пісні і танцю Московського округу ППО. 9.00 — Прем'єра документального фільму «Захищаючи небо Батьківщини». 9.10 — «Шар-тял». Обрядові сцени. 9.40 — «Ідеальний чоловік». Художній фільм з субтитрами. 11.10 — Кінопубліцистика союзних республік. Прем'єра документального телефільму «Моя професія — учитель». 11.30 — Клуб мандрівників (з сурдоперекладом). 12.30 — Кінний спорт. «Ліверпульський стилль-чез». 13.00 — «Дівочі візерунки». Мультфільм. 13.20 — Ваш вихід, артисте! Л. і В. Анісімови. 13.40 — «Світ, в якому ми живемо». Фільми режисера Л. Крісті. «Лейтенант Шмідт». «Один квіток на вечірній поїзд». 14.15 — Запам'ятай пісню. Для дорослих і дітей. 14.30 — Відеоканал «Радянська Росія». 17.00 — Планета. Міжнародна програма. 18.00 — Відеоканал «Студія ТФ». Частина 1. Прем'єра документального фільму «Опале листя». 20.00 — Вечірня казка. 20.15 — Відеоканал «Студія ТФ». Частина 2. 21.00 — Час. Телевізійна служба новин (з сурдоперекладом). 21.30 — Колаж. 21.35 — Відеоканал «Студія ТФ». Частина 3. Прем'єра мультфільму «Доктор Барток і смерть». «Коли мені буде 54 роки». Художній телефільм. Прем'єра.

УВАГА!

Всі, хто бажає бути членом клубу шанувальників творчості В. Висоцького «Вертикаль», запрошуються на його засідання, яке відбудеться 5 квітня о 19 годині в приміщенні обкому комсомолу.

Клуб приймає для виконання заявки по підготовці і проведенню програм, присвячених В. Висоцькому.

Наша адреса: м. Кіровоград, вул. К. Маркса, 41. обком ЛКСМ України, клуб «Вертикаль».

РАДА КЛУБУ.

ДО УВАГИ КІРОВОГРАДЦІВ

Рішенням облвиконкому з першого квітня по 10 червня ц. р. на території області проводиться двомісячний пошук нерестової риби. У цей час забороняється всяке рибальство, а з квітня по 30 червня — і вилов раків.

Держрибінспекція області.

ПРОБА. ПРОБА. ПРОБА...

Атас! Як, кажуть, довго збирався, але все нагоди не було... Мікросенсація! Ахілл під час турпоїздки попросив політичного притулку в Монголії! Ще й аністівку, калосний, еротичну прислав. Але ми не зупам'ягні: відтиск його п'яти назавжди залишиться в гостьому квадраті центральної площі міста... З нагоди 5-річчя справжньої весни адміністрація

клубу «На дозвіллі» копає глибше і виносить на милість любителів веселого і сумного нову рубрику. Отже, хай живе КОКС (Кушова Організація Кіровоградських Сатириків)! Уже маємо і першу обійму засобів швидкого реагування — рубрики «На-гора», «Третя зміна», «Пливунам — заслін», «Дальня штольня», «Вітер з терикону» тощо.

Передбачаючи шалений наплив автури найліпших посеред гірників, ініціативна група пропонує сьогодні наслідки перших виробок маркшейдерів за покликанням О. Косенка, О. Босого і Же. Хлопці згодні на доброзичливу критику не на шкоду гонорарам. Тож, у заботі — астрологи.

ПРЕЗИДИЙНІ ПРИСТРАСТІ

СЛУХАЛИ: Як їсть, то впріє, а як робить — то мерзне.

ПОСТАНОВИЛИ: Направити до міського холодильника м'ясокомбінату роботи погоду.

СЛУХАЛИ: З паршивої віації хоч шерсті жмут.

ПОСТАНОВИЛИ: З миру по нитці — бідному сорочка.

СЛУХАЛИ: Багато розуму не треба.

ПОСТАНОВИЛИ: Підвищити платню середній ланці персоналу.

СЛУХАЛИ: Ситий голодному не товариш.

ПОСТАНОВИЛИ: З метою створення товариської обстановки зменшити обсяг продажу продовольчих товарів.

СЛУХАЛИ: Суха ложка рот дерє.

ПОСТАНОВИЛИ: З метою запобігання побутовому травматизму вилучити з продажу столові прибори.

СЛУХАЛИ: Рука руку мисє.

ПОСТАНОВИЛИ: З'ясувати, де такі беруть мило.

СЛУХАЛИ: Дурень думкою багатіє.

ПОСТАНОВИЛИ: Задля соціальної справедливості обкласти вищезгаданих податком.

СЛУХАЛИ: Дурній голові і чад не падає.

ПОСТАНОВИЛИ: Відрадити відповідального працівника до Африки.

СЛУХАЛИ: Людина без книги, як риба без води.

ПОСТАНОВИЛИ: Зберігати гроші в ощадбанках!

НЕ БУДЕМО сьогодні іронізувати над вірою наших предків у долю. Вони ж розуміли головне: людина і оточуючий її світ — одне ціле. Стародавній Галлійський гороскоп, що дійшов до нас, — про це. Певні, що цей жанр, хоч він і вперше на шпальтах «МК», знайде прихильність читачів.

21 БЕРЕЗНЯ (ВЕСНЯНЕ РІВНОДЕННЯ)

ДУБ — сильна і відважна натура. Гордий, рішучий і неупустливий. Його сильний характер, позбавлений будь-якої гнучкості і схильності до компромісів, часто завдає йому клопоту. Багато чого міг би досягти, якби навчився дипломатії. І все-таки він досить ліберальний, шанує погляди інших, považає чужу незалежність. Будучи витривалим і маючи сильну волю, не відступає від раз прийнятого рішення, непохитно йде до поставленої мети.

22—31 БЕРЕЗНЯ, 24 ВЕРЕСНЯ — 3 ЖОВТНЯ

ЛІЩИНА — хоч і непоказна й не досить ефектна, справляє величезний вплив на оточення. Її привабливість майже магічна, всі перебувають у її полоні. Ліщина вміє подобатись, вміє примусити обожнювати і любити себе. Разом з тим вона доброзичлива, тактовна, щедра, терпима до інших і скромна. Закохана у когось, зробить усе, щоб його ошачливити, та коли її образять, може стати небезпечною. Життя її непересічне, бурхливе.

1—10 КВІТНЯ, 1—13 ЖОВТНЯ

ГОРОБИНА — чарівна, лагідна, багата на дари природи і водночас міцна, витривала, не боїться бур і вітрів. Позбавлена егоїзму, прагне зосереджувати на собі не тільки погляди, а й уся увагу. Живе для життя, любить рух, неспокій і навіть труднощі. Контакт, правда, з нею дуже утруднений, бо їй не вистачає простоти. Не можна її розчаровувати, тому що горобина не пробає.

11—20 КВІТНЯ, 14—23 ЖОВТНЯ

КЛЕН — звичайним його не назвеш, і ким би він не був, вирізняється серед інших. Це — індивідуальність, хоч і трохи самолюбива, але дуже розумна. Завжди має багато ідей, часом екстравагантних. Це ефектна постать, завжди в авангарді, любить новини, новації, цікавиться світовими подіями. Однак їй рідко вдається реалізувати власні проекти.

21—30 КВІТНЯ, 24 ЖОВТНЯ — 2 Листопада

ГОРІХ — дивний і сповнений контрастів характер. Часто егоїст, твердий і жорстокий з навколишніми, та водночас відзначається благородством, розумом і широтою інтересів. У того, хто живе біля нього, життя цікаве, але сповнене незвичайних подій і несподіванок, іноді прикрих. У коханні страшенно ревнивий, важко переживає кожне почуття. Не завжди його люблять, але завжди симпатизують. Незмінно користується авторитетом у товаристві.

1—14 ТРАВНЯ, 3—11 Листопада

ЖАСМИН — песиміст від народження, хоча дуже намагається це приховати, намагається бути врівноваженим, веселим. Насправді ж дуже вразливий,

його легко зачепити. Поведінка його часто обережна і підозріла. Спільне життя з ним легким не назвеш. Йому більше щастить у роботі, і це тому, що він її не боїться, а його розум і активність ціняться у керівників.

15—24 ТРАВНЯ, 12—21 Листопада

КАШТАН — має вроджене почуття справедливості, кожна неправда будить у нього гострий опір. Є в нього також відрада до тактичних маневрів і дипломатичних хитрощів. Через це й друзів у нього небагато. Послідовний

що зробить поганим вибір, не хоче бути обдуреним, тому не довіряє людям. Проте на почуття дивиться як на справу серйозну і схильний до самопожертв в ім'я дружби та кохання.

14—24 ЧЕРВНЯ, 12—21 ГРУДНЯ

ІНЖИР — не скрізь почуває себе добре, потребує простору і тепла. Тяжко переживає труднощі і перешкоди, стає тоді засмученим і озлобленим. Як ніхто інший, відчуває потребу любові і тепла. Їхня відсутність чи нестача завдає йому багато страждань,

і наполегливий, але не впертий. Може бути розважливим і передбачливим. Незважаючи на те, що вдачу має норовисту, життя в нього складається добре. Каштан найкраще розвивається при підтримці оточення.

25 ТРАВНЯ — 3 ЧЕРВНЯ, 22 Листопада — 1 ГРУДНЯ

ЯСЕН — це гарне і міцне дерево. Багатьом подобається. Однак жити під його вітами нелегко, бо характер має живий і дуже вимогливий. Терпіти не може обмежень, хотів би жити тільки так, як йому подобається, робити те, до чого має охоту. Настільки егоїстичний, що може розтоптати все, що стане йому на дорозі до досягнення мети. Багато хоче від життя, тому шукає чогось незвичайного. Тож і буття в нього цікаве, хоч і бурхливе.

4—13 ЧЕРВНЯ, 2—11 ГРУДНЯ

ГРАБ — це великий естет і мрійник. Бачить себе на вершинах, проте не доходить до них. Мріє про славу, але рідко її заживає. Нерішучий, страх перед помилкою паралізує у нього будь-яку сміливу ініціативу. Граб надто часто і надто довго розмірковує, боїться,

позбавляє бажання жити. Коли ж оточити його любов'ю і підтримкою, стає сильною особистістю, яка може багато зробити.

24 ЧЕРВНЯ (ЛІТНЄ СОНЦЕСТОЯННЯ)

БЕРЕЗА — симпатична й мила, ніколи не завдає неприємностей своєму оточенню. Постійна, делікатна, стримана і поміркована, нікому не нав'язує своїх уподобань, нічого не вимагає. Скромна, але сповнена терпимості до людських слабкостей. У подружньому житті лояльна й вірна, вміє влаштовувати обстановку затишку і щастя. У праці також винахідлива, добрий організатор.

23 ВЕРЕСНЯ (ОСІННЄ РІВНОДЕННЯ)

ОЛИВА — з вигляду не дуже показна, та коли про неї подбати й полюбити, розвивається чудово. Характер лагідний, спокійний і сповнений делікатності. Намагається втручатись у життя інших, терпима і тактовна, справи близьких її глибоко хвилюють. Інтелектуальна, багато часу присвячує роздумам, приносить щастя і спокій, тож і ставляться до неї сердечно.

[Закінчення в наступному номері].

Є КОНТАКТ!

Гаряче вітаємо наших земляків — авторів пісні «Кіровоградська лірична» члена Спілки письменників СРСР, постійного автора «МК», поета Валерія Гончаренка і композитора Віктора Бровченка з перемогою в заключному турі традиційного конкурсу «Сонячні кларнети». Виконана рок-групою «Контакт» Кіровоградської філармонії піс-

ня здобула схвалення журі і гарячі симпатії глядачів. Нам також приємно сповістити, що фірма «Мелодія» у наступному році планує випуск дисків гіганта пісень-фіналістів. Широ зичимо авторам подальших творчих успіхів. Не маємо сумніву, що до нас приєднуються і читачі «МК».

РЕДКОЛЕГІЯ.

Кошти за рекламні матеріали, вміщені у цьому номері, колектив редакції вирішив перерахувати на ремонт приміщення газети «Московские новости».

«Молодой коммунар» — орган Кіровоградського обласного комітету ЛКСМ України.

На українському мові

НАША АДРЕСА:

316050, МПС, м. Кіровоград, вул. Луначарського, 36.

Телефони: редактора — 2-54-26; відповідального секретаря — 2-27-65; сенторів: комуністичного виховання — 4-66-79; культури і моралі — 4-64-21; комсомольського життя і економіки — 2-04-84; учнівської і студентської молоді та військово-патріотичного виховання — 2-59-82; соціальних проблем — 2-29-92; фотолабораторії — 4-94-84; оголошень — 4-28-96; коректорської — 3-61-83.

Редактор

В. ІВАШУК.

Друкарня імені Г. М. Димитрова видавництва «Кіровоградська правда» Кіровоградського обкому Компартії України, м. Кіровоград, вул. Глібини, 2.

БН 03214.

Газета виходить щосуботи.

Індекс 61103.

Зам. № 155. Тираж 36 200.